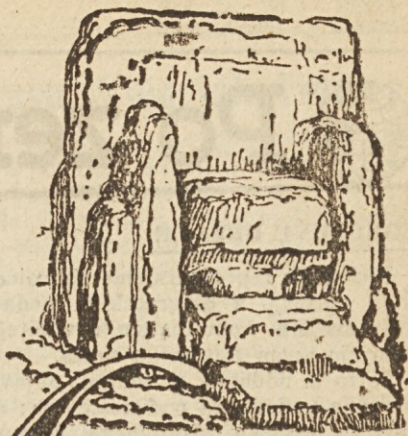

Novoroška

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:
v tuzemstvu mesečno 2.— šilinga
v inozemstvu mesečno 5.— šilingov
POSAMEZNA ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Kronika

Leto IV.

Celovec, 4. junija 1948

Številka 23

Velika Internacionala duha

Mejniki poizkušanja združitve človeškega mišljenja je bila ustanovitev socialistične internacionalne 1. 1864 v Londonu (Marx in Engels), za katero je bila ustanovljena še druga, katere delo je pozneje prevzela 3. komunistična internacionala, ter končno 4. anarhistično-trockistična. Internacionalizem so vzeli kot osnovo nove socialne teorije, v kateri so videli osvoboditev človeštva od kapitalističnega suženjstva. Bili so prepričani, da so iznašli nekaj novega.

Toda pod soncem ni nič novega!

Največji in najnetejši zagovorniki internacionalne so bili komunisti in komunistična partija. Trdili so, da za njih ni razlike med narodi in rasami. To je bilo eno njihovih najvažnejših propagandnih gesel. Odločno so nastopili proti ideji nacionalizma in ga obsodili kot reakcionarno in buržuazno idejo. Vsa njihova prvotna literatura se s prezirom izraža o takomenovani buržuazni ideji patriotizma.

Leta so pretekla. Prišla je druga svetovna vojna, še strašnejša, kot je bila prva. V veliki bedi in siromaštvu so postali komunisti strastni patrijoti in se pričeli na vso moč zavzemati za nacionalna čustva. To stremljenje je pri komunistih še danes živo, čeprav je vojna že končana in ne zajema samo komunističnih držav, temveč tudi tiste, ki so s komunizmom le delno povezane. Ta ekstremni nacionalizem je šel celo tako daleč, da so prepovedali celo sklepanje zakonov med ljudmi različnih narodnosti. Takega primera ne najdemo v nobeni nacionalni državi z normalnim vladajočim režimom.

Toda, če je internacionalizem propadel na oni strani „zavese“, je ostal in še živi na tej strani. Tu namreč živi velika internacionala duha — krščanstvo.

Krščanstvo v svojih obljubah ni tako velikopotezno kot komunizem, vendar je s svojim skoro dvatisočletnim obstankom dokazalo, da daje življenju pravi smisel. Njegova kultura in tradicija je nastala v dolgih stoletjih. Krščanstvo ni menjalo svojih osnov. Tudi ne vodi osvajalne politike, temveč hoče v ljubezni preroditi svet in tako doseči splošno izboljšanje življenjskih pogojev. Krščanstvo je internacionalna miru, ki razumljivo odklanja komunizem kot nekaj protinaravnega in škodljivega. S svojo zapovedjo o delu, z zagotovitvijo osebne svobode in z ljubeznijo ter pravičnostjo urejeno družbo hoče krščanstvo pripomoči k zavladanju tiste demokracije in tistega miru, ki ga sodobno človeštvo sicer sluti, a vsled časov in razmer še ni tako daleč, da bi ga jasno in odločno zahtevalo.

S sodelovanjem vseh, ki so pripravljani brez krivice podpirati stremljenja človeških src, lahko upamo, da bo nastopil tudi nov čas, ki bo združil človeštvo v eni sami internacionali duha — v poštenosti in resnici.

—x.

Premirje v Palestini

Obe palestinski stranki sta pristali na premirje. Židovska vlada je pristala na štiritedensko premirje, pričeni s sredo zvečer, če bodo Arabci storili isto. Židje stavlajo za predpogoj svoboden izhod iz Jeruzalema in prihod židovskih emigrantov v Palestino brez orožja. Tudi Arabci so že pristali na premirje.

Iz komunikeja arabske lige o bojih pri Latrunu v Palestini je razvidno, da so bili judovski poizkusi očistiti cesto iz Jeruzalema v Tel Aviv, s težkimi izgubami odbiti. Kot javlja londonski radio, so Arabci sporočili, da je bilo 114 Judov ubitih, nadalje so Arabci zaplenili 4 oklopnjake in precejšnjo količino vojnega gradiva; judovski napadi so po tem zadnjem poročilu na tem odseku povsem propadli. V severni Palestini pa so Judje izvedli nove napade.

Egiptovski ministrski predsednik pa je izjavil, da je mišljenja, da bodo Arabci predlog o premirju sprejeli.

Zastopniki krščanske unije Palestine so v Jeruzalemu izdali okrožnico, s katero obdolžujejo judovske čete, da so brez obzira na verski značaj cerkva in cerkvenih ustanov slednje uporabili kot vojna oporišča.

Markos pripravljen na sporazum

Radijska postaja »Svobodna Grčija« je objavila izjavo generala Markosa, v kateri pravi, »da so grški gverilci pripravljani razpravljati o vsakem predlogu glede ukinitve prelivanja krvi med brati.« Grška vlada in zapadne vlade ne smatrajo tega predloga za iskreno željo po sporazumu, temveč za političen maneuver.

Predsednik Sophoulis in ministrski predsednik Tsaldaris sta pripravljena izvesti v jeseni splošne volitve v Grčiji, če bo do takrat vzpostavljen red in mir.

Kaj bo s Trstom?

Vlada Združenih držav je poslala vladi Sovjetske zveze noto, v kateri jo poziva, naj sodeluje pri reševanju tržaškega vprašanja. Enake note sta poslali Sovjetski vladi tudi vladi Velike Britanije in Francije. V noti zahtevajo tudi hiter odgovor na predlog o vrnitvi Trsta Italiji, ker je položaj Trsta tak, da ga je treba čimprej rešiti.

Češkoslovaške volitve

Izidi češkoslovaških volitev so v veliki meri že znani. Kakor je bilo pričakovati, je dobila enotna lista kandidatov narodne fronte veliko večino. V nekem poročilu trdijo, da je volilo narodno fronto 89 odstotkov. Veliko pa jih je pokazalo svojo opozicijo napram komunistični vladi in oddalo prazne volilne listke.

Britanski poročevalci, ki so obiskali nekatere volilne lokale, so izjavili, da je zmotno imenovati dogodke v nedeljo kot volitve. Volilci niso imeli izbire med kandidati in strankami. V vsakem volilnem lokalni so bile nastavljene španske stene, toda v večini slučajev so bile postavljene tako, da so volilci, ki so se jih hoteli poslužiti, takoj padli v oči. Mnogi se jih je zaradi tega v zadnjem trenutku zbal oddati nasproten glas.

V Pragi je bilo število oddanih veljavnih glasov skoro enako veliko, kakor število praznih volilnih listkov. Vrsta volilcev je oddala dejansko prazne ovoje ali pa take, ki so vsebovali namesto volilnih listkov sli-

Kot javlja londonski radio, je grof Bernadotte, posrednik, ki so ga poslali Združeni narodi, prispel te dni v Tel Aviv in navezal stike z judovskimi osebnostmi. Nato bo predvidoma odpotoval v Aman.

V spodnji zbornici je ministrski predsednik Attlee zagotovil, da se britanska vlada v vsakem oziru trudi, da bi obe strani sprejeli predloge Varnostnega sveta.

Britanski odposlanec pri Združenih narodih, Cadogan, je izjavil v Varnostnem svetu v petek, da so Britanci odpoklicali 21 britanskih častnikov, ki so bili dodeljeni transjordanski vojski in da je Velika Britanija pripravljena ustaviti dobavo orožja Egiptu, Iraku in Transjordaniji, če bi se Varnostni svet odločil zapovedati ustave pošiljk orožja Arabcem in Židom.

Ameriška diplomatska predstavnik v Egiptu in v Siriji sta dobila navodila, naj

protestirata pri zadevnih vladah proti »blokadi« palestinske obale, ki sta jo proglašili obe vladi prejšnji teden.

Javili so tudi, da je libanonska vlada sporočila, da je pripravljena spustiti na svobodo 41 ameriških državljanov, katere je prejšnji teden s silo izkrcala iz ameriške ladje »Marino Carp«, pod pogojem, da se ti vrnejo v Združene države ter da ne bodo nadaljevali poti v Palestino.

Tiskovni ataše ameriškega zunanjeja ministrstva Michael McDermott je izjavil časnikařem, da je pripravljena »blokadi« v skladu s tradicionalno ameriško politiko ohranjanja svobode trgovskih ladij. Ker ni bilo nobene vojne napovedi, ki bi bi oparavicevala takšno blokado, je poudaril McDermott, niso Združene države v skladu s tem zaukazale nobeni svoji ladji, naj se čuva palestinskih voda.

Preosnova vlade v Veliki Britaniji

Kakor je bilo javljeno iz Londona, je Mr. Dalton spet vstopil v vlado kot minister brez listnice.

Lord Pakenham je prevzel ministrstvo za civilni zračni promet. Njegovo posebno mesto kot minister za nemške in avstrijske zadeve ne bo na novo zasedeno. Pač pa se bo zunanji minister Bevin v okviru svoje splošne odgovornosti za zunanjo politiko osebno bavil s problemi Nemčije in Avstri-

je. To odgovarja naravnemu razvoju, da se nemške zadeve vedno bolj vključujejo v splošne zunanje politične probleme. Zapadno-evropska zveza, za katero predstavlja Nemčija glavno vprašanje, sodelovanje treh zapadnih zasedbenih področij na evropski obnovi in spremembe, ki bodo sledile na podlagi londonske konference šestih sil o Nemčiji, dajejo tej odločitvi logično ozadje.

Amerika predlaga konferenco o Donavi

Zunanji minister Marshall je na tiskovni konferenci sporočil, da so Združene države predložile sklicanje štiristranske konference v Belgradu, kjer naj se razpravlja o novi konvenciji za podonavsko plovbo; konferenca naj bi se vršila 30. julija. Marshall je omenil, da se je Sovjetska vlada izjavila proti udeležbi Avstrije pri teh razgovorih kljub temu, da je pritegnitev Avstrije bila dogovorjena v štiristranski izjavi, ki jo je podal Svet zunanjih ministrov ob zaključku konference v New Yorku decembra 1946.

Marshall je nadalje omenil, da je ponovne napore za sklenitev mirovne pogodbe s Avstrijo stalno preprečevalo nasprotovanje Sovjetske zveze in njeno stališče v vprašanju avstrijskih reparacij in mej. Izjavil je, da lahko nudi nadaljevanje dne 6. maja prekinjenih pogajanj »dokaz želje Sovjetske zveze po mednarodnem sodelovanju«.

Glede vprašanja Donave se je Marshall izrazil: »Združene države ne iščejo zase nobenih trgovskih ali drugačnih posebnih koristi in pravic, so pa zelo zainteresirane na svobodi plovbe po Donavi v zvezi s svojim stalnim zanimanjem za razširjenje mednarodnega prometa in trgovine. To svoje zanimanje so trdno pokazale pri odločitvah Zavezniškega sveta za Avstrijo, Gospodarskega in socialnega sveta ZN in Sveta zunanjih ministrov. Potrebe narodov vzhodne in zahodne Evrope zahtevajo, da se doseže mednarodni sporazum za omogočanje svobodne in odprte plovbe na tej življensko važni evropski žili. Blagostanje vseh teh narodov bo porastlo in življenska raven se bo v teh področjih povečala, ako se omogoči svobodna mednarodna trgovina, od katere zavisi v tako znatni meri evropska in svetovna obnova.«

Uspeh konference o Nemčiji

V Londonu so zaključili razgovore o Zapadni Nemčiji. Izgleda, da je konferenca uspela. Razgovori so bili v večini tajni. Vsako odposlanstvo je predložilo svoje predloge in na ta način je prišlo do sporazuma na podlagi kompromisov. Ne sme se pozabiti, da zavisi bodočnost Evrope od odnošajev med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. Sedaj pričakujejo reakcijo Sovjetske zveze.

Po zemeljski obli

ZDRUŽENE DRŽAVE

Pododbor reprezentančne zbornice je objavil poročilo z biografskimi podatki 506 najvažnejših komunističnih voditeljev, ki delujejo izven Sovjetske zveze.

Je to 4. dodatek v marcu objavljenega poročila pododborja pod naslovom: »Strategija in taktika svetovnega komunizma.« Poročilo prinaša podatke komunističnih voditeljev v Albaniji, Avstraliji, Belgiji, Bolgariji, Burmi, Ceylonu, Kitajski, Češkoslovaški, Danski, Finski, Franciji, Francoskem imperiju, Nemčiji, Grčiji, Islandu, Indiji, Indoneziji, Italiji, Jugoslaviji, Japonski, Koreji, Libanonu, Luxemburgu, Madžarski, Maleziji, Nizozemski, Novem Zelandu, Severni Irski, Norveški, Palestini, Filipinih, Poljski, Romuniji, Siamu, Španiji, Švedski, Švici, Siriji, Trstu, Južni Afriki in Veliki Britaniji.

Uvod omenja: »Zbrani podatki dokazujejo, kako nasprotujejo organizacija, agitacija, propaganda komunistične stranke in vojaška ter gverilska dejavnost koristim delavnega razreda. Kaže tudi, da po mišljenju komunistov v okviru obstoječega sistema ni mogoča nobena reforma.«

Pododbor opozarja na lahkoto, s katero premeščajo komunistični voditelji polje svojega udejstvovanja iz ene države v drugo in navaja številne primere, ki dokazujejo, kako malo pomeni za komuniste patriotizem, čeprav ga često proglašajo.

»Pomen velikih sprememb komunistične strategije — navaja tudi poročilo — postane očiten, če se pomisli, da so mnogi voditelji komunistične ofenzive izven Sovjetske zveze prebili v Moskvi dobo defenzivne in miroljubne strategije ter delali in se pripravljali za aktivnejše delo.«

Vrhovni zavezniški poveljnik na Japonskem general MacArthur je sporočil ameriški senatnemu odboru za nakazila, da se za zdaj ne misli vrniti v Združene države, kakor je to zahteval odbor, ker bi lahko njegovo vrnitev »slabo tolmačili in obsodili, češ da ima politično ozadje.«

Kakor znano je senatni odbor za nakazila sklenil pozvati MacArthura v Washington, da bi ta predal izjavo glede fondov za boljši vzhod. Odbor proučuje načrt financiranja zakonov o gospodarskem sodelovanju.

Ameriški zunajni minister George Marshall je obtožil v soboto v govoru, ki ga je imel na glavni konferenci združenja ameriških ženskih klubov, vlado Sovjetske zveze, da vodi namerno in cinično propagando, da bi onemogočila resno mišljeno ameriško težnjo po odstranitvi vseh nerešenih vprašanj.

V New Yorku pripravljajo prodajo stotih sočev predmetov, ki so bili last žrtev v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Izkupiček bodo porabili za ureditev in podporo bivšim internirancem v omenjenih taboriščih. Na tiskovni konferenci je izjavil Raymond C. Kramer, bivši načelnik gospodarskega in znanstvenega oddelka pri zavezniškem poveljstvu na Japonskem ter sedaj prvostoljni predsednik odbora za prodajo teh predmetov, da bo prva prodaja zlahtnih kamnov in biserov 16. junija, kateri bo sledila 22. junija prodaja srebrnih predmetov in porcelana, češkega kristala in zlatnine.

Znatno količino zlata in srebra so prodali že v Evropi, za kar so dobili okrog milijon dolarjev.

Poleg biserov in dragih kamnov so v prodaji tukaj najrazličnejši predmeti kot ure, porcelan, preproge, čipke, gobelini, kovanci, leče, mikroskopi in fotografski aparati.

JUGOSLAVIJA

V Beogradu je umrl v starosti 82 let drugi namestnik jugoslovanske ministrskega predsednika Jaša Prodanovič. Jaša Prodanovič je bil tudi vodja jugoslovanske republikanske stranke.

Glasilno kominforme v Beogradu je nedavno točno označilo položaj komunistične partije napram raznim ljudskim frontam in napisalo: »Kot najvišja oblika organizacije delavskega razreda stoji nad vsemi drugimi organizacijami marksistična stranka, tudi nad ljudsko fronto. Nevarno bi bilo istovetiti ljudsko fronto, ki je postala v raznih državah organizacija delavskih strank, s komunistično partijo ali stavljati komunistično partijo v podrejeni položaj do ljudske fronte. Pod takimi pogoji bi komunistična partija prenehala obstajati kot gonilna in vodilna sila delavske mase.«

Iz Jugoslavije je prispelo v Avstrijo 5000 ton koroze v zameno za izdelke Alpine Montan.

NEMCIJA

Pri občinskih volitvah na Bavarskem, ki so se vršile v Ameriški coni in v 41 mestih z ned 10.000 prebivalci, so zmagali socijalni demokrati s 30 odstotki. Njih sledijo

kršč. socijalisti z 18 odstotki. V Münchenu je dobila večino kmečka stranka, socijalni demokrati stojijo na drugem mestu. Komunisti so dobili v Münchenu 11, v ameriški coni pa 10 odstotkov glasov.

Socijalni demokrati so, odkar so izstopili iz koalicije, delali na tem, da se vršijo nove volitve. Izgleda, da bodo socijalisti po svojem uspehu ki so ga imeli v nedeljo, zahtevali nove volitve tudi za parlament.

Izgube krščanskih demokratov so posledica vedno večje razkosanosti konzervativnih glasov, ki so prvotno pomagali krščanskim demokratom do veljave.

Ameriški vojaški guverner v Nemčiji, general Clay je sporočil v ponedeljek, da bodo v ameriških pokrajinah Nemčije zvišali s takojšnjo veljavo živilske obroke. Živilske obroke bodo na ta način zvišali v pokrajinah Hessen, Württemberg-Baden, Bremen in v Hamburgu od 1593 na 1655 kalorij na dan.

Obroki na Bavarskem, v Severni Westfaliji, Schleswig-Holsteinu in Spodnji Saški bodo ostali isti kot kazen za pomanjkljivo oddajo pridelkov. Razen tega so skrčili obrok kruha na osem in pol kg v štirih tednih. V ostalih pokrajinah pa znaša mesečni obrok kruha deset kilogramov.

ITALIJA

Švicarski radio je poročal, da so prišli v Italijo zastopniki Švice, da se razgovorijo z italijanskimi oblastmi o gradnji predora skozi Mont Blanc na francosko-italijanski meji.

De Gasperi je predložil svoj vladni načrt italijanskemu parlamentu. Pri tem so komunistični poslanci delali tak nemir, da jih je moral večkrat posvariti. Načrt de Gasperija predvideva zemljiško reformo, stabilizacijo cen in ureditev odnosov med delavci in posestniki.

Glavni tajnik italijanskih socijalistov, ki stojijo blizu komunistom, je izjavil, da se bo njegova stranka potrudila, da je ne izključi iz mednarodne socijalistične konference na Duraju. Odposlanci bodo dunaško konferenco zaprosili, naj odloži uredbe proti Nenijskim socijalistom, ker Italijanska stranka ne bo mogla sprejeti te odločbe.

V poročilu, ki so ga izdali glede poraza stranke pri volitvah v Beogradu, je Basso izjavil, da je krivo poraza njegove stranke sodelovanje Amerike, Vatikana, italijanske države in socijalističnih strank zapadne Evrope.

VELIKA BRITANIJA

Britanski minister za obrambo, Alexander, je izjavil v nekem govoru, da si noben pameten človek ne želi vojne. Če bi se pa zadržanje raznih strank ne izpremenilo bistveno, pa mora Velika Britanija gledati v dolgo dobo razočaranja in zagrenjenosti.

JUŽNA AFRIKA

Pri splošnih volitvah v Južni Afriki je izgubila enotna stranka ministrskega predsednika generala Smutsa volilno borbo, medtem, ko je njena največja nasprotnica nacionalna stranka pod vodstvom dr. Malana zmagala. Od vseh mandatov, ki jih je 150, je dobila stranka nacionalistov 70 (doslej 49), enotna stranka 65 (doslej 89), delavska stranka 6 (6) in stranka Afričanov 9 (0) mandatov. Komunisti so popolnoma propadli.

Nacionalisti so vodili volilno borbo predvsem pod geslom »Južno Afriko belcem«, s čimer je mišljena politična diskriminacija domačinov in omejitve števila prišlecev. Po mnenju poučenih krogov pa je odvisen poraz Smutsa od nezadovoljnosti ljudstva z nadaljevanjem gospodarskih nadzorstvenih ukrepov.

Dr. Daniel Malan, katerega je generalni guverner Južne Afrike poveril s sestavo nove vlade, ni prijatelj Anglije. Star je 74 let. Je zelo veren in — bil je protestantski pastir — je velik nasprotnik Sovjetske zveze. Predstavlja tip politika, kakor je de Valera. Glede črncev je mnenja, da bi jih bilo treba iz vseh mest poslati nazaj na deželo. Prejšnje volilne boje je vodil pod geslom »proč od imperija« in se zavzemal za oklicanje južnoafriške republike. Danes je postal bolj oprezen, ker ve, da smatra velik del njegovih pristaev pripadnost k britanskemu imperiju za koristno. Končno pa sta tudi delavska in afriška stranka za pripadnost k britanskemu imperiju.

Nova nacionalistična vlada v Južni Afriki nikakor ne namerava napraviti kakršenkoli pokret za prekinitev odnošajev z britanskim imperijem.

Vodja nacionalistične stranke dr. Malan je poudaril, da on ni sovražnik Britanije. V telefonskem razgovoru z nekim dopisnikom je dejal: »Odcepitve Južne Afrike od britanskega Združenega kraljestva ni bila morda kak izid zadnjih volitev. Vse moje

delovanje se vrši za mirno življenje v bodočnosti, za podvig in napredek v Južni Afriki ter svetovni mir.«

General Smuts, ki bo ostal ministrski predsednik, dokler ne bo dr. Malan še ta teden prevzel posle, je zelo zaposlen s sprejemom članov svojega kabineta in drugih obiskovalcev. Sprejel je tudi britanskega visokega komisarja, Sir Evelyn Baring-a. Po oddaji poslov bo stopil v opozicijo.

Zvezni parlament se bo sestel morda že prihodnji mesec v mestu Pretoria. Ob tej priliki bo dr. Malan prvokrat po 15-letih govoril pred skupščino v afrikanskem jeziku. Od leta 1933. ko je odklonil, da bi se pridružil Hertzog-Smuts-paktu ter je ustanovil novo nacionalistično stranko, je dr. Malan govoril samo afrikansko, tako v parlamentu, kakor tudi pri vseh drugih javnih sestankih.

Dr. Malan bo prvi ministrski predsednik Južne Afrike, čigar celotni kabinet bo afrikansko govoreč. On je obenem tudi prvi predsednik, ki se ni aktivno udeležil Burške vojne. (*Morning News*)

V komentarju glede došlih zadnjih izidov južnoafriških volitev opozarja dopisnik »Manchester Guardian«-a na to, da imava vlada samo štiri poslance več. Analiza volitev dokazuje da je dobil general Smuts dejansko večino glasov. Kakor poroča britanski radio, izvaja ta list nadalje, da z ozirom na malo večino ni pričakovati večjih sprememb. Tudi kmečka stranka, ki pomeni jezikovno na tehtnici, strankarsko političnega položaja ne bo mogla bistveno spremeniti. Vseeno pa obstoja nevarnost, da se bo vzgojni program za domačine zakasnil, nadalje pa je tudi nevarnost, da bodo zaradi obvarovanja nacionalistične večine še nadalje omejitve glasovalno pravico črncev. Na drugi strani pa bo ostala finančna politika neizpremenjena in radikalna sprememba odnošajev do britanske skupnosti narodov je skoro neverjetna. Stranka dr. Malana ima v južnoafriški zgornji zbornici manjšino glasov. Pričakovati pa je razpustitev zgornje zbornice v prid novih volitev.

FRANCOSKA

Francoska narodna skupščina je pretekli četrtek več ur debatirala o zakonu za odpuščitev 150.000 državnih nameščencev. Ministrski predsednik Schuman je predložil narodni skupščini vprašanje zaupnice. V tokrek je bilo o tem glasovanje, pri katerem je bila izrečena vladi zaupnica s 402 proti 193 glasovi. Protj so glasovali komunisti.

GRČIJA

Grški ministrski predsednik je sporočil, da so izgubili v teku zadnjih dveh mesecev grški partizani 3213 mož. Vladne čete so v tem času izgubile 224 mož.

V Macedoniji so odkrili komunistično zaroto. Vodja tajne organizacije je izvršil samomor.

Vojaško sodišče v Laimi je obsodilo 4 komuniste na smrt, ker so podpirali Markosove čete.

Grški znanstveniki so odkrili, varnostno sredstvo proti radioaktivnim žarkom. Tehničnih podrobnosti niso izdali. Sredstvo sedaj preizkušajo.

HOLANDSKA

V komentarju k petčlanski pogodbi v Bruslju, je izjavil Calmeyer, od vojnega ministrstva v Haagu, da Holandska v moderni vojni ne bo mogla več ostati nevtralna. Bruseljska pogodba in pred kratkim sklenjena vojaška pogodba z Belgijo tvorita osnovo za ustanovitev holandske obrambne sile v okviru večje oborožene sile; ki je odgovorna za obrambo zapadne Evrope.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Glavni tajnik češkoslovaške socijaldemokratske stranke, Vilim, je odkril na javni seji 23 češkoslovaških poslancev vseh nekomunističnih strank senzacionalno vest, da je hotel Masaryk, bivši češkoslovaški zunajni minister, zbežati z letalom v inozemstvo ravno tisti dan, ko je prišla vest, da je naredil samomor. V kratkem bodo objavili dokumente in izjave očitvidcev, ki bodo razjasnili Masarykovo tragedijo. Vilim je poleg tega še izjavil, da ne verjame, da bi Masaryk izvršil samomor.

Češkoslovaško veleposlanstvo v Londonu je sporočilo, da sta podala ostavko češkoslovaški vojaški ataše v Veliki Britaniji, general Plass in njegov namestnik, general Hrnčir.

Drobne novice

Združene države so zgradile nova letalska oporišča na Novi Fundlandiji, Labradorju, na Bermudih in na Azorih.

Pastor Martin Niemöller je prišel iz Frankfurta v London. O položaju v Nemčiji je dejal, da se ni nič spremenil in da pričakuje pomoči od Marshallovega načrta.

Po najnovejših podatkih gospodarske komisije za Evropo, je razvidno, da se je britanski izvoz premoga v zadnjih šestih mesecih podeseteril. V preteklem mesecu je Evropa prejela od Anglije 528.000 ton premoga, v marcu mesecu je prejela 336.000 ton in v novembru, ko se je bil angleški izvoz pričel, le 51.000 ton. Računajoč po delovnem potencialu posameznega rudarja, je angleška proizvodnja premoga prva v Evropi.

Britanski vojaški guverner in predsednik zavezniškega nadzorstvenega sveta v Berlinu, general Robertson, v nedeljo ni sklical predvidene seje zavezniškega sveta v Berlinu. Predsedstvo nadzorstvenega sveta v Berlinu je prevzel v tem mesecu francoski vojaški guverner, general König.

Med Poljsko in Bolgarijo so sklenili pogodbo o prijateljstvu in zavezništvu. Podpisani državi sta se obvezali dati pomoč druga drugi v slučaju napada s strani Nemčije.

Na Bavarskem je izbruhnil tifus. Okrog 2000 oseb je obolelo.

Stalinov odgovor Wallaceju

(Članek W. N. Ewer-ja — LPS)

Kremelj še nadalje govori skozi dvoje različnih ust. »Odpri odgovor« Stalina na »odprto pismo« Henrya Wallacea kaže iste značilnosti kot izjava Molotova veleposlaniku Bedellu Smithu. Je navidezno ponudba za sodelovanje, toda tako spretno sestavljena, da se je ne more sprejeti.

Ni to prvi tak primer. Opozoriti je treba le na razgovor med Stalinom in Stassenom 19. aprila 1947. Tudi takrat je Stalin po vsem videzu želel zboljšanje odnošajev med Moskvo in Zahodom. »Sovjetska zveza — je izjavljal — želi sodelovati,« toda jasno nista Molotov in Višinski v Svetu zunanjih ministrov le odklanjala vsako sodelovanje, temveč s premišljenimi obtožbami in žalitvami otežkočala celo nadaljnje normalne odnošaje.

Tudi zdaj izjavlja Stalin, da želi sporazum med Sovjetsko zvezo in drugimi državami in napredek v mednarodnem sodelovanju. Toda zaradi tega se on ne obrača na vlade Združenih držav, temveč na Wallacea, predsedniškega kandidata tretje stanke.

Stalin pa bi moral vedeti in Molotov je pač gotovo vedel, da so, posebno še v sedanjih okoliščinah, pogajanja Wallaceom kot predstavnikom Združenih držav, na kar se polaga poudarek, premišljene žalitve predsednika Trumana in Marshalla. Pravim, da je Molotov to nedvomno vedel, kajti pač ni nobenega drugega državnika, ki bi tako pazljivo študiral in spretno uporabljal umetnost in tehniko nevljudnosti kot on.

Imamo torej znova to zanimivo mešanico prijateljskih približevanj in preračunanih žalitev, ki onemogočajo vsak uspeh. Kaj pomeni to?

Le dve razlagi sta mogoči. Prva je, da si želi Stalin prijateljske odnošaje z zahodnimi silami in da napravi od časa do časa kako prijateljsko kretnjo, Molotov pa, ki tega ne želi, hitro in uspešno napravi nekaj, s čimer namene svojega voditelja sabotira ali podvzame kak nasproten ukrep, kot v primeru Stassenovega razgovora, ali pa spretno predlaga nemoogoče postopke.

Druga razlaga pa je, da ta dva glasova nista neenotni in nesoglasen temveč dogovorjen duet, ki naj ustvari na zahodu razprtje in nasprotja. Moramo se spomniti, da je Lenin vedno poudarjal, da je treba izrabiti vsako priliko »v trdovratnem in stalnem spopadu« s kapitalističnim svetom, za spodbadanje in izkoriščanje obstoječih nasprotij »med sovražniki.«

Razen za zgodovinarja je le malo važno, katera razlaga je pravilna. Kajti, kakršna koli že naj bo Stalinova želja, trenutni nameni Molotova so docela jasni. In Molotov je oni, ki ima stvarno nadzorstvo.

Sovjetska politika je v tem zadnjem letu imela za posledico ustvaritev določene enotnosti na Zahodu, ki jo lahko smatramo za propad sovjetskih načrtov.

Sedaj je prišel trenotek, da se znova poskuski z vsakim sredstvom razbiti to enotnost.

Zagovornikom »appeasementa« (takozv. pomirjevalne politike), razočaranim nad dogodki na Češkoslovaškem, se mora dati novih varljivih upov, da se uprejo politiki odločnega odpora in konsolidacije Zahoda. Volk, ki kaže tako očitno zobe v Pragi, se naglo preobleče v jagnje, v upanju, da bo na Zahodu našel mnogo ljudi, ki bodo verjeli, da ne gre le za spremembo obleke, temveč za spremembo srca.

»V vojni za uničenje mednarodne buržoazije — je pisal Lenin — moramo izrabiti vsa nasprotja med našimi sovražniki, pogajati se z našimi zavezniki in čakati na ugodno priliko.«

7 problemov loči Sovjete in Zapad

Ali bo ameriški poizkus za ustvaritev miru, ki je bil tako diskretno sestavljen v Moskvi, zares doprinesel k miru, ali pa bo ravno nasprotno prinesel še več ognja na smodnik? To vprašanje si sedaj vsakdo zastavlja s skrbjo, kajti neskončna nada je prešinila ves svet, a nato je prišlo še hujše razočaranje. Skoraj vsi so se mogli prepričati, da so Rusi odgovorili pritrdilno na vprašanje, katero jim sploh ni bilo zastavljeno. Z druge strani se poroča, da so Amerikanci najprej dejali »da«, a nato »ne«. Celotno vprašanje je tako mračno in, kakor je poročal »Times«, cela epizoda je nezasišana.

Dobro bi bilo sestati se in razgovarjati, če je sploh kaj, kar je vredno razgovora. Kaj bi si mogla reči v tem času Zapad in Vzhod drug drugemu? Kakšne bi bile možnosti za sporazum?

Naj navedemo ono, kar bi si mogla reči:

KOMINFORM

Zapad: »Če hočete, da postanemo prijatelji, se predvsem ne smete več vmešavati v naše stvari. Uničiti morate Kominform.«

Vzhod: »Mi se ne vmešavamo v Vaše stvari. Toda mi ne moremo uničiti Kominforme tako dolgo, dokler ne bomo popolnoma sigurni, da se nam v ničemer ni treba bati Vas. Toda mi se bojimo mnogih stvari: obkolitve, osnovanja vojnih oporišč, atomske bombe itd.«

PODONAVJE IN BALKAN

Rusi: »Priznati morate ono, kar se je dogodilo v osrednji Evropi. Priznati morate režime, ki so si jih narodi ob Donavi svobodno postavili.«

Zapad: »Svobodno postavili? To je preveč reči! Vi ste uničili Listino združenih narodov. Toda mi bomo ob tem zatisnili eno oko, če nam daste obljubo, da ne boste nadaljevali z ekspanzijami, posebno v Avstriji, Grčiji in Skandinaviji.«

NEMČIJA

Zapad: »Namesto, da vse delate na tem, da bi nas izrinili iz Berlina, nam rajši dajte Vašo pritrditev, da napravimo Nemčijo edino.«

Rusi: »Dobro, toda pod pogojem, da bo ta združena Nemčija res stvarna, brez federacije in da bomo tudi mi dobili nekaj od Porurja.«

Zapad: »Za nas bi bilo nemogoče, da bi se ustvarila nekakšna nova hitlerjanska Nemčija. Kar pa se Porurja tiče, ali se ne bi rajši malo razgovarjali tudi o šleziji?«

ZAPADNA ZVEZA

Rusi: »Zapadna zveza je bila ustvarjena proti Rusiji in ne proti Nemčiji. Zaustavite to, pa se bomo mogli dalje razgovarjati.«

Zapad: »Kako pa Vi? Ali ne bi bilo boljše, če bi tudi Vi dali svobodo Vašim »satelitom«. Šele potem bi mogli ustvariti Evropo edino, v kateri bi si države medsebojno pomagale, a vsem skupaj bi pomagala Amerika.«

DALJNI IN BLIŽNJI VZHOD

Zapad: »Ustaviti morate Vaše grožnje Turčiji in Iranu.«

Rusi: »Toda mi imamo pravico, da svo-

obodno lahko potujemo v in iz našega Črnega morja. Pravtako imamo pravico, da dobimo petrolejske koncesije v Iranu, ki je naš sosed in bližje nam nego Vam. Vi se sedaj bojite za Vaš petrolej. Toda Truman, ki je tako naglo priznal novo državo Izrael, da bi si pridobil glasove Židov pri bodočih volitvah, je s tem naščuval Arabce proti sebi. Sedaj gledamo mi pazljivo na situacijo.«

Zapad: »Mi to zelo dobro vemo.«

DALJNI VZHOD

Amerikanci: »Zakaj ne priznate volitev, ki so se izvedle v naši zasedbeni coni na Koreji? Ali morda zato, ker so bile protikomunistične? Toda bile so popolnoma svobodne. Vi ste zahtevali, da se UNO-komisija poda tja in da nadzoruje slične volitve v Vašem zasedbenem pasu. Dežela je itak razdeljena v dva tabora. Na Kitajskem Vi dobavljate komunistom orožje, ki sedaj držijo Mandžurijo in peti del Kitajske ter preprečujejo red in normalno življenje v deželi.«

Rusi: »Toda mi smo Vam vedno ponujali, da bi istočasno tudi mi zasedli Korejo.«

Po kulturnem svetu

Na češkoslovaškem so prepovedali predvajanje filma »Bernardette«.

V New Yorku so predvajali film »Bill and Co.«, v katerem nastopajo kot igralci samo golobi, psi, mačke brez vsake osebe.

V Moskvi so našli dve neobjavljeni skladbi velikega ruskega skladatelja Sergija Rachmaninova, ki je pred nekaj leti umrl.

V Angliji je izšla knjiga »English Home-life 1500 to 1800« (»Življenje v Angliji od 1500 do 1800«), ki jo je napisala Kristina Hole. Knjiga se bavi z zgodovino, a je istočasno tudi literarni esej.

Isti angleški založnik je izdal tudi knjigo »Zgodovina umetnosti«, ki jo je napisal John Hervey. Knjiga ima naslov »Gotska Anglija, pregled narodne kulture«.

Vatikanska založba je izdala knjigo »Attività della Santa Sede« (»Dejavnost svete stolice«). Knjiga vsebuje encikliko »Optatissima pax«.

Pisatelj Curzio Malaparte je postal zelo priljubljen v Parizu. Njegov novi roman »Človeška koža« izhaja v nadaljevanjih v listu »Carrefour.« Nekdo piše o njem: »Zelo dolgo si ni nihče tako hitro osvojil Pariza. Curzio Malaparte bo v kratkem vprizoril tudi igro »Kapital«, katere glavni junak je Carl Marx.«

Pod naslovom »How America lives« (»Kako živi Amerika«) so pred dnevi odprli v New Yorku sejem igračk. Več kot 100.000 igračk nazorno dokazuje razvoj industrije in znanosti, ki se je posvetila igračkam. Namen razstave je dati pravilen pojem o ameriškem načinu življenja in kul-

kar se Kitajske tiče, ki Vam je tako draga, ona predstavlja prevelik grizljaj, da bi ga mogli naenkrat pogoltniti. Kitajski problem ne obstoja sam, temveč se ga drži še mnogo drugih problemov.«

BAZE IN BOMBE

Rusi: Vi pravite, da hočete mir. Pravtako tudi mi. Zakaj pa ne bi Vi takoj pričeli z uničevanjem Vaših skladišč atomskih bomb. Zakaj se ne bi Vi takoj odrekli Vaših morskimi in zračnimi vojnimi oporišč, katere sedaj ustvarjate po vsem svetu, a predvsem v naši bližini?«

Amerikanci: »To bo — z Vašim ljubeznivim pristankom — poslednji ukrep. Ko bomo sigurni, da obstoja mir, tedaj se bomo razorožili. Toda kdo izmed nas je sedaj bolj oborožen? Kdo ima sedaj največjo armado? Kdo se protivi vsakemu nadzorstvu? Kdo je dvignil v Organizaciji Združenih narodov svoj »veto« že 26-krat?«

Običajen čitalec bi dejal: Aktualne probleme med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo je prav tako težko rešiti kakor prodreti skozi železni zoster. (»Samedi-Soir«)

Razstavili so igračke vseh vrst in njihov smoter ni samo razveseliti malčke, pač pa tudi ustreci in razviti njihove posebne nagnjenosti.

V vatikanskih palačah so odkrili fresko »Beata Angelica«, ki je bila leta 17. prekrita z drugimi slikami in dekoracijami.

Kinematografsko vodstvo, ki je bilo pred kratkim ustanovljeno v Budimpešti, sporoča, da bodo ameriške filme s primernimi opustitvami preuredili, da bodo ustrezali madžarski miselnosti.

Ponovne predstave italijanskega filma »Angelina« žanjejo v New Yorku velik uspeh. Ameriški kritiki, ki se za vsebino filma sicer ne navdušujejo, so polni občudovanja nad izvajalci.

ZANIMIVOSTI

Odkod ime Evropa? To ime pride od asirske besede ereb, kar pomeni svet mraka in teme. Asirci so namreč živeli na bližnjem vzhodu. Kar je bilo zahodno od njih, so imenovali ereb, ker je tja zašlo sonce, kar pa je bilo vzhodno od njih, so imenovali asu, kar pomeni svet svetlobe, ker je od tam vzhajalo sonce. Iz besede asu je nastalo — Azija.

Avstralsko mesto Melbourne je bilo ustanovljeno leta 1835. in je dobilo svoje ime po tedanjem angleškem ministrskem predsedniku, ki se je zelo zanimal za kulturni in gospodarski dvig Avstralije.

rid«, tako pravijo, »pa bi bil Franco odstopil in odšel brez vsakega boja. Sedaj je prepozno...«

Nekdanja republikanska vlada ne vzbuja nobenega zanimanja v današnji Španiji, niti med socialisti. Gil Robles, svetovalec Don Juana, ne najde odmeva pri delavskih slojih. Je sicer pasivno podpiranje monarhije, toda monarhisti sami niso pripravljene na nikakšno akcijo ter odklanjajo tveganje zmede in državljanske vojne. Pripomniti je treba, da celotna opozicija ni složna med seboj. Presenetljivo dejstvo je, da vsepovsod vlada mišljenje in to še predvsem pri liberalno nastrojenih ljudeh, da rabi Španija močno roko.

Jetnišnice ter tisk

Preko deset let je minilo, odkar je republika padla. Že je tukaj novo pokolenje, katero pozna samo Franco. Ta mladi narod nima niti pojma o kakšni demokraciji in se ne zanima za politiko. Mlad falangist ne bi verjel, da predsednik Truman n. pr. nima popolne moči nad kongresom.

(Franco se dobro zaveda resnosti svojega položaja. Ljudstvo javno graja režim po kavarnah in drugih javnih prostorih.) Toda nepremišljeno govorjenje se od časa do časa kaznuje in vsak aktivni korak v prid opoziciji je zatrt že v svojem postanku; včasih sledi kazen brez razprave.

Jetnišnice niso več tako polne, kot so bile, znak, da se je opozicija skrčila. Tudi tukaj vlada razlika. (Političen kaznjencem, ki ima denar, si lahko nabavi hrane od zunaj in lahko sprejema po dvakrat na teden rodbinske obiske. Revnim kaznjencem, ki nimajo nikakšnih zvez, pa se godi slabo.)

Zdravniki maršala Petaina

Pred kratkim je izvršil samomor drugi zdravnik maršala Petaina, voditelja Francije pod nemško zasedbo.

Maršal Petain je v zaporu na francoskem otoku Yeu. Obsojen je bil na dosmrtno ječo. Sedaj je star 92 let. Bil je edini klient svojega zdravnika Imberta, ki je bil poznan kot čudaški človek. Zdravnik Imbert je sedaj v svojem 51-tem letu vzel phenobarbital, neke vrste gardenal ter je umrl tako, kakor je želel. Večkrat se je namreč izrazil: »Želel bi umreti mirno in nežno.« Po tej svoji želji je tudi ravnal.

Zanimivi so bili odnosi med starim maršalom in tem njegovim zdravnikom. Ko je maršal Petain 25. novembra 1945 pričel v zapor, dr. Imbert ni hotel skrivati svojih čustev, ker je bil član komunistične partije. »Bomo videli« je dejal, »vsekakor ga nočem razvaditi.« Drugi dan je prišel, da se predstavi. Ob tej priliki, si je pripel vsa svoja odlikovanja, med njimi tudi Lotaringijski križec, katerega na Francoskem še prav posebno spoštujejo. Ko je stari maršal zagledal ta križec, je bil nekam vznemirjen. Toda dejal je samo: »Upam, da se bova dobro razumela.«

Od tega dne sta oba moža postala zelo dobra prijatelja. Dr. Imbert je prišel vsak teden po tri do štirikrat k svojemu klientu in vedno sta se dolgo razgovarjala. Maršal boluje namreč na nogah, tako da je dr. Imbert našel za njega poseben divan. Dr. Imbert je imel mnogo posla z zdravljenjem. Njegov pacient je namreč dobival mnogo pošilk (okrog 40 paketov dnevno) in je vedno hotel jesti slaščice. Tega pa ni smel, ker trpi na sladkorni bolezn. Vsakokrat se mu je posrečilo zadržati maršala, da ni jedel slaščic.

Dr. Imbert je pripovedoval svojim prijateljem, da mu je maršal večkrat dejal: »Boš že videl, če boš vedno tako živel kot sedaj, boš umrl pred menoj.« To je sedaj postala resnica. Maršal Petain je izgubil že enega zdravnika, odkar je na tem otoku v zaporu. Prvi njegov zdravnik je bil dr. Menetral, kateri je z njim prišel iz Vichy-ja, kateri pa je ob neki avtomobilski nesreči izgubil življenje.

Čim se je zvedelo za smrt dr. Imberta, je prišel takoj novi zdravnik, tretji in sicer dr. Jouchier, kateremu je bila poverjena naloga, da čuva zdravje starega maršala. Ta šteje komaj 28 let, je član Zveze francoskega odpora pod okupacijo, toda časnikarjem je izjavil, da je zelo srečen, ker se bo spoznal s Petainom.

S smrtjo dr. Imberta maršal Petain ni izgubil samo svojega zdravnika, temveč tudi svojega profesorja angleščine. Kajti ko je postal 89 let star, se je maršal pričel učiti angleški jezik. (»France Dimanche.«)

Višina zgradb v Evropi. Najvišja zgradba je Eifelov stolp v Parizu, visok 300 m. Za tem pridejo po vrsti: Stolnica v mestu Ulmu (161 m), stolnica v Kölnu (156 m), katedrala v mestu Rouenu v Franciji (150 m), za njo pride cerkev sv. Nikolaja v Hamburgu (148 m) in šele sedaj pride cerkev sv. Štefana na Dunaju (139 m). — Keopsova piramida meri 137 m, tri metre nižja je Marijina cerkev v Lübecku (134 m) in cerkev sv. Petra v Rostovu je visoka 132 m.

Življenje v današnji Španiji

Kako poteka življenje v Španiji? Kako močna je opozicija? Ali so zapori polni; ali vlada tu svoboda tiska? Kako vpliva sedanji režim na gospodarski položaj? — To je nekaj vprašanj, na katera je treba odgovoriti, čim se hočemo razgovarjati o španski politiki.

Španija je danes prijazna dežela za one, ki imajo, ter neprijazna za one, ki nimajo nič. Prodajalne izložbe so polne privlačnih stvari, toda cene so zrastle nad vsako sorazmerje s plačami. Cene skoraj vsega blaga so nadzorovane, toda obrok živil, ki je uradno določen za osebo po uradnih cenah, ne zadostuje niti za mačko, kam še za odraslega človeka.) Tako je vsakdo, od najbogatjšega do najrevnejšega obvezan, da kupuje na črni borzi po mnogo višjih cenah. Revnejše ljudstvo si pomaga na ta način, da se poleg svojega poklica peča še s črno borzo, ki mu omogočuje — seveda če ima srečo — da si s tako pridobljenim denarjem nakupi stvari, ki so potrebne za vsakdanje življenje.

Službe in podkupovanja

(Delavci se bridko pritožujejo, da morajo v nekaterih slučajih zakonito plačevati po 15% od svojih plač za socialno skrbstvo, ki štiti predvsem delavce s številnimi družinami. Toda tudi tukaj vlada korupcija.)

Srednji sloji žive pravtako v hudi stiski, zato je prišlo v navado, da vršijo ljudje kar po več poklicev naenkrat. Lahko ima n. pr. moški eno službo v upravi, drugo kot

učitelj in tretjo kot dopisnik kakšnega časopisa, pa še vseeno težko živi. Pač pa nimajo španski srednji sloji nobenih problemov s hišnim osebjem. Skoraj vsaka meščanska družina v Madridu ima po dve hišni pomočnici, ki navadno živita v družini.

(Z ozirom na to trdo vsakdanje življenje je razumljivo, da se tukaj sliši mnogo kritik proti režimu. Toda narod kakršnegakoli prepričanja, naj bo še tako proti Francu, stalno ponavlja, da bi ponovna državljanska vojna napravela položaj še usodnejši.) »Tukaj ni pomoči«, pravijo. »Potrpeti moramo zaenkrat. V vsakem slučaju pa izboljšanje ne zavisi od nas.« Majhna peščica Špancev pravi, da bi bilo najboljšje, če bi Amerika ali Anglija okupirali Španijo. Drugi upajo, da če bi bila Španija vključena v Maršalov načrt, da bi ta pomoč nekako vtrla pot demokratičnim idejam.

Redke vrste rdečih

(Samo komunisti se pripravljajo, da tvegajo državljansko vojno, četudi so v neznatni manjšini. Ob ugodnih prilikah izropajo kakšno banko. Po dejanju zbeže s plenom v planine, toda ostane jim le malo izgleda, da bi se lahko še kdaj povrnili v redno človeško družbo.) V zapadnem, hribovitem ozemlju je nekaj podtalne aktivnosti, toda ta je le neznatna.

(Liberalci in socialisti se bridko pritožujejo, da sta jih Britanija in Amerika izdale.) Če bi bili leta 1945, ko se je končala vojna, poslali vsaj dvajset letal nad Mad-

Cenzura tiska ni tako stroga, da bi jo bilo vredno posebej opisovati, vendar je tisk nadzorovan. Papirja primanjkuje in ta ali oni tednik bo v bodoče izhajal le po dvakrat mesečno. Toda marsikateri založnik je že s presenečenjem opazil, da je pomanjkanje papirja zadelo samo njegov časopis. Torej vlada tudi tukaj korupcija.)

(Tuje dopisnice budno nadzorujejo. Nobeden dopisnik ne more brzojaviti niti besede svojemu uredništvu brez tiskovne izkaznice, katero mora predložiti brzojavnemu uradu vsakokrat, kadar hoče brzojaviti.) Malokdaj komu odklonijo izstavitve te izkaznice. Toda, če smatrate kakšnega dopisnika za kakorkoli »nevarnega«, ta lahko večno čaka na svoji izkaznici.)

(Armada, ki je silno velika, je polna privilegiranih slojev. Častniki imajo posebne doklade živil, lahko pa jih tudi kupujejo v posebnih prodajalnah.) Tudi smejo uporabljati vojaške vozove za prevoz živil iz bogatih v revnejše predele dežele, kjer so cene na črni borzi zelo visoke. (Častniki vseh činov sodelujejo pri teh dobičkanosnih poslih, torej ni nič čudnega, da je vojska solidarno na strani Franca.)

(Čerki je tudi odrejen privilegirani položaj v državi in dane proste roke v vzgoji. Franco se lahko zanaša na njeno pomoč.)

(Teško je nekaj prerokovati o Španiji. Čeprav Franco ni priljubljen med širokimi plastmi ljudstva, vendar ni nobene španske opozicije, katere bi se moral bati.) Niti se mu ni treba mnogo bati zunanega sveta. (On je čvrst in ne zelo star; zatorej se je treba sprijazniti z dejstvom, da bosta Franco in njegov korupcijski režim trajala še dolgo.) (»The Observer«)

JANKO

KERSNIK:

Kmetska smrt

Stari Planjavec je bil še trden mož, dasi je gospodaril že nad trideset let na svojem lepem, obširnem posestvu. Njegovo življenje je teklo, kakor teče pač veliki večini, da ne vsakemu kmetskemu gospodarju: v prvi mladosti »pol joka, pol smeha,« potem v mladeniških letih doma dela toliko, kolikor je ravno treba; ob žeganju in ob semánjih dneh malo več vina v glavo, ponoči pa malo vasovanja in malo tepeža; nato pride ženitev in svoje gospodarstvo in z njo in z njim vred — skrbi pa dela vedno več in več; kako nedeljo ali praznik zvečer romata še polna steklenica in prazen kozarec iz roke v roko, pa čez noč je vse prespano, vse veselje, vse hripavo petje, vse zabavnje in delo je spet tu in skrb za pridelek in imetek. Tako pride starost in z njo želja po počitku.

Dejali smo, da je bil stari Planjavec še trden mož; zato mu ni hodilo na misel, prepustiti posestvo enemu izmed treh sinov, ali pa, kakor se je bilo že zgodilo na Planjavi, vzeti zeta v hišo; saj je imel tudi hčer, ki je bila že za možitev. Stari je hotel še sam delati in skrbeti, dokler je bilo kaj moči. Le nekaj ga je storilo časih čemernega in zamisljenega; od mladosti že je imel bolezen, samo ob sebi ne nevarno, ki se tudi ni pogostoma pojavljala, a varen ni bil nikoli, ne doma ne v cerkvi, ne, ako je nakladal voz sena, vrhu njega stoječ, ne, ako je šel po ozki brvi, držeči čez bližnji potok: »bóžje« ga je metalo, čeprav ne pogostokrat, ali kakor smo rekli, varen ni bil nikdar.

Bilo je jeseni, ko je stari Planjavec znovala — menda tretjič v dveh dneh — ogle doval gola rebra na slamnati stehi svoje hiše.

»Prekriti, zakrpati se mora!« je dejal, vzel s police pri oknu zakriviljen nož, velel sinu Antonu, naj pripravi nekoliko škopnikov ržene slame, sam pa je šel gori v breg do meje, ki je obkrožala njivo in kjer je raslo med robidovjem dokaj mladih belokožnih brez. Pod grmovjem prav na rumenem laporju je slonelo mnogo suhe praproti. Te je starec nabral, malo zmel, jo vložil v nizko kotlino kraj njive, nanjo pa vrgel nekoliko suhe jelkove in smrečja, nalomljenega gori više v meji, ter praprotino vžgal. Zdaj je vzel nož ter rezal brézovino, trebil posamične šibe in jih metal na kup kraj ognja. Ko je uvidel, da jih bo dovolj, je jémal spet vsako posebej s kupa, jo držal nad plamenom in vil v trto; saj je bil sam vse za svoj dom: oratar, tesar, koljar in krovce.

Bil je že malone gotov s trtami; ozrl se je doli proti domačiji, je li Anton tudi pripravil škopo; nagnil se je preko plamena in zavil z desnico trdo brezovo šibo okoli roke.

Kar mu je zašumelo v glavi.

»A-a-a-ah!« je zaječal in se po urojenem nagonu porinil stran od ognja; a stal je v gorenjem bregu in se je opotekel spet nazaj.

Božje ga je vrglo. Pal je z obrazom naprej, telo malo v stran na desno držeč, roke pa pomolivi predse. Obe roki sta prišli v plamen, v žerjavico, a on ničesar ni čutil, in da bi tudi bil, ni imel več moči, da bi jih potegnil nazaj. Krč je bil prehud in izgubil je zavest.

V tem se je sin Anton, ki je bil ravno privlekel slamo pod kap, ozrl gori proti meji ter videl očetov padec. Glasno kričeč je tekkel gori, za njim še sestra in dekla in potegnili so očeta iz ognja. Tudi hlapec je pritekkel, drugih sinov ni bilo doma, in prenesli so starca v hišo, na posteljo. Mati Planjavka je hotela pomagati, ali prišlo ji je slabo. Sedaj je svetoval eden to, drugi to, toda roki sta bili tako opečeni, da si nihče ni upal prijati jih.

»Kislega zelja in ajdove moke dajte okoli,« je svetoval hlapec. V sili je vsak svet dober. Storili so tako, močili starcu glavo in skoro se je spet zavedel. A sedaj je tulil od groznih bolečin.

Poslali so po duhovnika in po ranocelnika. Prvi je bil prišel prej, potem drugi. Starec ni mogel več vpiti, ampak apatičen je bil bolj in bolj. Spovedal se je in, ko ga je potem ranocelnik za silo obvezal; kakor je pač znal, je ležal mirno vznak in le časih, ko so bolečine postajale neznosne, se mu je izvil hripav »Uh-uh-uh« prav iz prsi.

Ranocelnik je odhajajoč postal malo na stopnicah pred vežo in Anton mu je odšel plačilo.

»Ne vem, bo li kaj z očetom ali ne! Umrli bodo skoraj gotovo!« je menil zdravnik in ptegnil rameni kvišku. Hči je na glas zajokala, sin Anton pa ni izpremenil lica, niti zinil besede.

Pozno na večer je bilo, ko so stali vsi domači okrog očetove postelje. Tudi nekaj sosedov je bilo navzočih.

»Nesreča, to je nesreča!« je zmajeval z glavo sosed Češek. »Umrli boš, Planjavec — umrl — tega noben padar ne ozdravi.«

Starec je čul te besede, pa mu niso bile strašne; nasprotno — kakor tolažilo so mu zvenele.

»Uh-uh-uh,« je zaječal; ali to je bil dušek le telesnim bolečinam.

Mati Planjavka je čepela na klopi pri peči, pa jokala ni več; edino hči je še časih zaihtela. Mati je sosedu Češku pošepetala nekaj na uho.

Nekoliko časa pozneje je Češek spet odprl usta.

»Planjavec — kaj — ko bi po može poslal? Dobro je, če človek uredi, kar je treba.«

Starec se je ozrl z medlim očesom vanj. »Kaj praviš?« je dejal.

To je bilo prvo vprašanje, prvi govor po duhovnikovem odhodu.

»I — po može pošljimo — testament napravi!« je vpil Češek in se poskusil nasmehniti. »Saj tako — ni nič — vse ni nič!« je pristavil polagoma, pa nihče ni vedel, kaj ni nič, ali kaj misli sosed s to besedo.

»Katere pa hočete?« je vprašal Anton, ko oče ni odgovoril.

»Češek je tu,« reče bolnik počasi, »potem pa Bunček.«

»Še eden mora biti,« je silil Češek, ki je bil zvedenec v takih stvareh.

Planjavec je premišljal.

»Kaj pa Kodrè?«

Planjavec je molče odmajal z glavo.

»To je baba,« je zinila hči.

»No, pa — Martinkovec?«

Bolnik je kimajoč pritrdil in pol ure pozneje so sedeli vsi trije sosedje v sobi in tlačili in vžigali svoje pipe-vivčke.

Od domačinov je samo Planjavka ostala v sobi; otroci in posli so bili šli venkaj po opravkih, ki so si jih kar izbirali.

Nekoliko trenutkov je bilo tiho v sobi, le od ure poleg vrat se je čul enakomerni: »Tik, tik, tik.«

Bolnik je prvi izpregovoril.

»Zemljišče naj bo Antonovo,« je dejal počasi in v odmorih, »drugim po osem sto, Miciki pa še kosilo in posteljo in skrinjo, če se omoži —«

»Torej batišče?« je vprašal Češek.

»Ne, samo posteljo pa skrinjo!« —

Potem so spet vsi molčali.

»Pa pokopati me mora — z dvema gospodoma!«

»In za svete maše?« vpraša Bunček.

.....

JAN PLESTENJAK: S C E S T E

Troje jih je bilo: Tončka, Janez in Tine. Njihov dom je bila temna luknja v zverženem poslopju, kjer se hodniki zgubljalo v hodnike in utripnje za stenami na šotine bolnih življenj. Skozi debelo zidovje še ni pogledalo sonce in za zamreženimi okni je še tema temnejša kakor v drugih hišah. Pravijo, da v teh prostorih ne žive ne stencije ne škorpionji, kaj šele ščurki!

Če gledaš od daleč to poslopje, se ti zdi kakor za večne čase nametana groblja, ki se naj razgleduje po vsej Gorenjski, Dolenjski prav do Štajerske in se posmehuje gosposkim hišam.

Nad tem poslopjem krožijo dan za dnem golobi, nikdar pa se ne spuste na tla.

Še vpitje otrok na dvorišču ni podobno vpitju navadnih otrok.

Tončka, Janez in Tine so osamljeni. Toda komaj se zdani, že morajo na cesto in se vračajo pozno na večer, polni prevar, vsak dan bolj opljuvani od psov in vsak dan starejši po spoznanju.

Oče ne dela, odkar sirote pomnijo. Kričavo harmoniko prenaša iz beznice v beznico, z dvorišča na dvorišče. Tu in tam zažvenklja dinar, dva, sicer pa kaj bi s tem! Otroci naj se pehajo za denar! Določa jim zbirališča, ceste, trge, kjer bo zaslužek najboljši, odreja ure, kdaj in kam naj mu prineso milodare. To gre iz dneva v dan. Pozimi v brozgi, mrazu in megli, poleti v vročini, ki omamlja, jeseni pa v večnih nalivih. Toda otrokom je to že vsakdanje!

Mati je jetična in ne more več iz temne gajbice. Ob prozorni kavi in ostankih preživlja vdano in potrpežljivo svoje poslednje dni. Ob najtežjih minutah se ji tu in tam izvije očitek: »Ali je takega življenja treba!« pa jo spet prevzame samo odpuščanje.

»Ubogi črvički!« zavzdihne, v solzah pa ponavlja: »Bog jim bodi dober, saj skrbe za kruh... zanj in zame!« Dostikrat je že trda noč in ni otrok in ni moža, a ona sama — v temni mrtvašnici.

Tega je vajena, kakor so otroci vajeni ukazov.

»Tončka, ti se zavleci na kolodvor in tam okoli, vajena si ljudi in gospodična ti že pravijo! Janez, ti se muzaj okrog velikega sejma, in ti, Tine, ti tanko slabé, moloduj po Vodnikovem trgu.« Tako ukazuje oče skoraj vsak dan in razdeljuje ovele nageljne zavržene dalije ali pa zakasnele trobentice.

»Tončka, tebe bom čakal ob desetih tam na vogalu, saj veš... opoldne, Janez, se doblva pri mostu, ti Tine, se pa oglasi ob dveh tamle pod obokom.« To je nadaljevanje

»Sto goldinarjev za rimske maše pa za cerkev tudi petdeset goldinarjev!«

»Pa za sedmino?« se je oglašil Martin-kovec.

»Tudi sedmino mora napraviti.« Molčali so sedaj, akoprav jim je bilo vsem še nekaj na jeziku.

In ker nihče sosedov ni zinil, se je oglašila Planjavka tam izza peči:

»Kaj pa meni?«

»Materi pa — doto, ki jo ima v zemljišču, in pa živež do smrti — pa — kót — pa — obleko —«

»In drugega nič? je zjavkala starka.

»Torej zato sem se trudila in delala kakor črna živina?«

Spustila se je v glasen jok.

»Saj sem se jaz tudi!« je vzdihnil Planjavec.

»Kaj pa dolgovi?« dé Češek. »Je li kaj dolga?«

»Saj ve vsakdo zanj!« je mrmral bolnik.

»Cerkvi je tri sto goldinarjev pa Juretovemu Pavlu za usnje petnajst goldinarjev in Gostinčarju polupeti goldinar na pijači!«

»Torej meni nič več?« je dejala, mati še enkrat.

»Dosti bo imel plačevanja!« je mrmral Planjavec. »Kje bo, jema!«

»To je moje plačilo! Beračit, prosjačit pojdem —«

»Uh-uh-uh!« je zatulil bolnik na glas.

Hči Micika je stopila v sobo in skoro za njo še drugi; poznali so, da je oporoka napravljena.

Planjavec je spet v steno gledal. Mraz ga je jel izpreletovati, sprva polagoma, potem vedno silneje, da se je postelja tresla.

»Umr! bom!« je zdajci rekel na glas in se krčevito skušal vzkloniti kvišku.

»Luč, luč!« je vpila dekla. »Molite, molite!« je velel Bunček in mati Planjavka je pričela moliti na ves glas; vsi so poklekli po tleh, samo Anton na klop ob peči. Preden so izmolili nekaj očenašev za verne duše v vicah, je imel Planjavec vse zemeljske skrbi in bolečine za sabo. Ženske so jele jokati, moški pa so se razšli na vse kraje.

Sedaj živi Antonov rod na Planjavi; trd in mehak, surov in nežen, krepak in zdelan, samogolten in dobrodušen, dober in slab — kakor si ga ogledaš. Pa kadar mrjô ti ljudje — jaz sem jih že videl mreti — smrti se ne boje.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

potegnil za seboj svoje dekle, ki se je že hotelo usmiliti Toučke.

»Samo dinar, samo dinar!« je moledovala. Bila je že žejna, lačna še bolj. Pa čeprav ji je teklo z obraza, je na rokah in nogah občutila kurjo polt.

»Samo dinar, samo dinar!« je ponavljala in ponujala ovele nageljne.

»O, da bi bili sveži, prav rada bi jih vzela,« se je izgovarjalo mlado dekle, mati poleg nje pa je molčala in vrgla Tončki tri dinarje in že potegnula hčerko za seboj.

»Ti tega ne razumeš!«

Šlo je že na deset. Tončko je zazeblo. Še šest dinarjev ni nabrala. Jój! Ubita je lezla po razbeljeni cesti proti vogalu, kjer jo je čakal oče. O, ljubša bi ji bila pot na policijo, tam so dobri gospodje.

Na ozkem dvorišču je obstala. Videla je, da oče oprezuje skozi zamazano šipo.

»No?« je zagodel.

Tončka mu je ponudila dinarje in se zjokala.

»Samo tole? Drugo si zažrla za sladoleđ, za torto!«

»Nisem! Res ne!« je komaj izjecala, pa že začutila bolečino. Iz nosa se ji je počudila kri, kanila na umazano krilo, v prah...

»Marš! Še cmerilo bi se tu in mi delalo sramoto!« je zarenčal oče.

»Ob štirih me dobiš, saj veš kje!« ji je ukazal in se izmotal v točilnico, kakor bi ne bilo nič.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Za naše gospodarje!

Kosec koso brusi

Na polju

Navrtu

Končamo dela, ki bi jih morali opraviti že v mesecu maju, pa sta nam pomanjkanje časa in neugodno vreme mogoče to preprečila.

Branamo, okopavamo in osipamo krompir. Sadimo krmno peso ali rono. Okopavamo krmno peso na njivah, kjer smo to sejali in jo ne nameravamo presaditi.

Eno zelo važnih opravil v mesecu juniju, pa nato mnogo premalo pazimo, je zatiranje plevela. Plevel jemlje kulturnim rastlinam hrano, prostor, zrak, svetlobo. Niti ne zavedamo se, kako plevel znižuje pridelke naših kulturnih rastlin, niti ne pomislimo, koliko dela, koliko kmečkega znoja popije plevel. Glejmo zato, da bodo naše njive čim bolj čiste, čim bolj brez plevela. — Osat na žitnih poljih najlažje izruvamo po dežju.

Prva žetev je v juniju, žetev oljnatih rastlin (ogršice in repice). Ko te rastline požanjemo, zasejemo strnišče z zelenimi krmnimi rastlinami.

Tudi koruzo pričnemo sedaj že pridno okopavati.

Preglejmo večkrat krompirišča, opazujemo, kako se krompir (ali repica) razvija, vse bolne rastline in celih grmušljih takoj odstranimo, da ne obolijo še zdrave rastline. Ako opazimo krompirjevega hrošča, sporočimo to takoj občinskemu uradu ali pa okrajni kmetijski zbornici.

V deteljiščih zatirajmo največjega deteljega škodljivca — predenico.

Košnja je v mesecu juniju v polnem teku. Ne čakajmo predolgo s košnjo detelje in trav. Skoraj vedno se nam košnja zavleče v čas, ko so travne rastline in detelje že davno odcvetele in so njihove bilke olesenele. Mogoče dobimo več krme, toda ta krma ima manj prebavljivih redilnih snovi.

V sadovnjaku

Sadne škodljivce zatiramo s škropljenjem z 1—2% raztopino drevesnih karbolinejev. Češnje zorijo.

Na jablanah zatiramo molje jabolčnega zavijača in krvave uši.

Proti raznim škodljivcem pritrđimo na drevesna debela lepljive pasove.

Odpadlo sadje ne pustimo na tleh, zbirajmo ga in uničimo, ker s tem uničimo o mnogo sadnih škodljivcev.

Ako je velika suša, moramo zlasti mladim drevesom zalivati.

Preglejmo, in zrahljajmo pretrde vezi na mestih, kjer smo mlada drevesa cepili.

Osipamo krompir.

Paradižnikom damo oporne palice in jih ob nje privežemo.

Odstranimo stranske poganjke pri kumarah (ali murkah).

Vrtne grede, ki so postale prazne, takoj na novo zasejemo oziroma zasadimo. Zopredoma sejemo in sadimo še nizki fižol, grah, salato, kolerabice, da imamo vedno sproti dozorevajoče mlado sočivje.

Sejemo še pozne kolerabe, listno zelje in prvo endivijo.

Režemo dišavna zelišča, ki so v cvetu.

Sočivje, ki potrebuje mnogo hranilnih snovi, zalivamo ob oblačnih dneh z gnojnicco, ki jo preje razredčimo z vodo.

Pri živini

Hleve prebelimo z apnenim beležem, zračimo jih in uničujemo v njih muhe in drug mrčes.

Konje ob vročih dneh zvečer kopljemo, to je polivamo z vodo.

Govedo branimo pred podkožnim ojadom ali žoljem, konje pa pred brenclji.

Kokošim dajmo večkrat na dan svežo vodo; pred kurnikom oziroma v kokošnjaku izmeajmo pesek.

V čebelnjaku

Ako je paša obilna, moremo že prvič točiti.

Preglejmo čebelne družine, izmenjajmo oziroma odstranimo stare in nesposobne matice.

Prepoznaj roji so slabiči, ne pustimo jih.

Okrog doma

Na senikih pripravimo prostor za novo seno. Senike očistimo, pometemo, seneni drobir sežemo. Izredno dobro delo za travnike in njive smo s tem opravili, ker smo uničili nepregledno število raznih plevelnih semen.

Pripravimo že sedaj seme za ajdo, za strniščno peso in za proso, da ne bomo šele takrat premišljevali, kje bomo seme dobili, ko bi bilo treba že sejati.

Kosilnice, grablje, vile, senene vozove in drugo potrebno orodje še enkrat pred košnjo in žetvijo dobro preglejmo. Vozove namažimo.

Premišljajmo, kako bomo shajali z delom v ci med košnjo in žetvijo, mislimo, kje in kako bi jih najlažje in največ dobili in kako jih bomo ves čas največjega dela na kmetih obdržali.

Ob košnji

Najugodnejši in najprimernejši čas za začetek košnje je prišel takrat, ko je začela večina trav cveteti.

Ker pa seveda čas, ko trave cvetijo, hitro mine, košnja pa navadno dalje časa traja, je treba začetek košnje postaviti v čas, ko trave še niti niso vse začele cveteti.

Kdor kosi prepozno, dela napačno, ker dobi kakovostno zelo malo vredno seno, dobi le slabo krmo, pa če je ta še tako dobro posušena. Ko trave in detelje namreč odcvetijo, se dogaja pri teh rastlinah isto kot pri žitu: hranilne snovi potujejo iz listov in iz bilk v seme. To seme pa pri pozni košnji izpade in je izgubljeno.

Ko trave in detelje odcvetijo, se v bilkah in v listih torej vedno bolj znižuje količina važnih hranilnih snovi in to predvsem beljakovin in rastlinskih masti. Stanice, iz katerih je rastlina sestavljena, vedno bolj oleseni in povečava se količina surovih vlaken, ki so večkrat zelo slabo prebavljive ali pa sploh neprebavljive.

Pa tudi druge hranilne snovi se v travi, ki je že odcvetela, spremenijo v težje in težko prebavljive oblike. To je važno posebno za beljakovino, to najvažnejšo in najdragocenejšo hranilno snov.

Večkrat travnik zato pozno kosimo, da trave odcvetijo in se — kakor mislimo — travnik pomladi, ko se sam znova zaseje. To pa je popolnoma napačno in popolnoma zgrešeno postopanje. Pri travah odpade namreč le seme od onih trav, ki zgodaj cvetijo in pa od plevelnih rastlin, ki tudi hitro dozori. Tako imamo na takem travniku, ki se je sam zasejal, le slabe vrste trav, le eno vrsto navadno slabših trav in — zelo mnogo plevela.

Ako imamo že starejše, nato novejše umetne travnike in pa končno še naravne travnike, bomo začeli kositi najprej starejše umetne travnike. Nato pridejo na vrsto mlajši umetni travniki in končno ko-

simo naravne travnike. To pa zato, ker je travna mešanica na umetnih travnikih sestavljena večinoma iz trav, ki zelo hitro oleseni.

Zato kosimo praviloma umetne travnike že eden do dva tedna pred košnjo naravnih travnikov.

Zgodnja košnja — dobra krma

Najdražja in najmanj dobičkanosna je živinoreja takrat, ako moramo krmo kakršnekolikoli vrste kupovati. Temelj vsake dobičkanosne živinoreje je v obilni in dobri, doma pridelani krmi.

Zato pa je tudi važno, da krmo, ki jo pridelamo doma, spravimo tako, da ostane ohranjenih čim več hranilnih snovi. Predvsem je važno, da se ne izgubijo beljakovinske snovi, ki so najdragocenejši sestavni del krme.

Da pa dobimo čim boljše krmo in da se izgubi pri spravljanju krme čim manj dragocenih hranilnih snovi, je potrebno dvojje.

Najpreje je potrebna zgodnja košnja, ker vsebujejo trave in deteljne rastline pred cvetenjem največ beljakovinskih snovi. Stare, odcvetele trave pa oleseni in dajejo le mnogo težko prebavljivih surovih vlaken. Kositi moramo začeti zato, predno so se še popolnoma razcvetele najboljše vrste travniških trav.

Znano je, da je samo ena tretjina vse beljakovine v rastlini v delih bilke, dve tretjini beljakovine pa sta v listih. Mlado poškoeno krmo tudi živali raje žrejo kot pa staro oleseno seno. Važno je torej, da kosimo zlasti dobre in umetne travnike čim bolj zgodaj.

Pa tudi zaradi izboljšanja travniške ruše je važno, da kosimo čimprej. To je važno zlasti za one travnike, kjer je travniška ruša že slaba, kjer je sestava, to je mešanica trav preveč enostanska in kjer je mnogo plevela.

Ako take travnike zgodaj pokosimo, se ne more razviti seme plevela in tako preprečimo še večje zapleveljenje takih travnikov.

Res je sicer, da pri zgodnji košnji dobimo po teži malo manj sena, toda kakovost takega sena je mnogo boljša. Ako zlasti stare in zapleveljene travnike prepozno kosimo, dobimo sicer veliko količino, nakosimo olesenela in malo vredna stebila, torej krmo, ki jo živina le nerada žre.

Poleg tega, da pravočasno kosimo, pa je važno tudi, kako seno posušimo.

Gotovo je, da je najenostavnejše in najcenejše sušenje sena na tleh. Ako je torej vreme za sušenje ugodno, je seveda tako sušenje najprimernejše.

Toda ta način sušenja je gotovo povezan z največjim rizikom. Kdaj pa moremo zlasti v planinskih krajih Karavank in Svinjske planine računati s stalno lepim vremenom? — Le redkokdaj!

Zato ne bomo sušili na tleh detelje, ker se pri obračanju preveč ravno najdragocenejših delov izgubi. Pa tudi pri umetnih travnikih, pri raznih deteljno-travnih mešanicah bomo dobro premislili, ako ni mogoče bolj zanesljivo in zvezano z manjšimi izgubami najdragocenejših rastlinskih delov sušenje na raznih ostrveh, drogih in drugih sušilnih napravah, kot pa sušenje na tleh.

Industrija napreduje, kmetijstvo zaostaja

Podatki o pridelkih kmetijstva in o uvozu živil v letih 1937, 1946 in 1947 kažejo, da je bil uvoz živil v Avstrijo leta 1947 približno v istem obsegu kot leta 1937. Ako je danes torej prehrana prebivalstva slabša kot leta 1937, je vzrok le v nazadovanju zakonito predpisane oddaje pridelkov iz domačega kmetijstva.

To nazadovanje oddaje pridelkov ne pomeni le, da ni dobil industrijski delavec zadostne hrane, da bi mogel čim več proizvajati, pomeni še nekaj drugega. Namesto, da bi uvozili za zneske denarja, ki so bili iz enih ali drugih virov na razpolago, razne surovine in strojno opremo za industrijo, je bilo treba veliko večino teh denarnih zneskov uporabiti za nakup živil.

Ko je sedaj v veljavi in bo verjetno v veljavi prihodnja štiri leta načrt za obnovo evropskega gospodarstva in ker tudi sredstva za izvajanje tega načrta niso neizčrpna, je že končno nujno potrebno rešiti v skupno korist vsega prebivalstva, ne samo kmečkega, vprašanje obnove našega kmetijstva.

Zato naj bi iz dobav po obnovenem načrtu imelo kmetijstvo prednost. Dobilo naj bi potrebne kmetijske stroje, umetna gnojila, sredstva za zatiranje in uničevanje živalskih in rastlinskih škodljivcev, semena in tudi močna krmila.

Razen tega pa se je treba nujno zavedati, da to vse ne bo za povečanje kmetijske proizvodnje mnogo ali pa nič pomagalo in bo kmetijska proizvodnja kljub vsemu nazadovala, ako ne bo že končno vsaj približno zadovoljivo rešeno vprašanje cen kmetijskih pridelkov.

Akordno delo

V nekaterih listih večkrat bomo, da je akordno delo nekaj nemoralnega, da je to žalostni ostanek kapitalističnega gospodarstva sistema. Istočasno pa bomo slavo speve o velikih uspehih stahanovstva, bomo hvalnice o udarnikih in raznih novatorjih. Vse to pa so le razni novi ali prikrojeni, ali pa tudi le preimenovani sistemi akordnega dela.

Tako poroča tudi znani moskovski list »Izvestija« o preureditvi plačila dela v kmetijstvu v Sovjetski zvezi. Do sedaj je v glavnem dobival delavec v kmetijstvu in tudi kolhozni plačo v naravi in to od delovne dneva. Sedaj pa nameravajo vpeljati plačilo od enega stota (centa) pridelanega žita. Čim več stotov žita bodo oddali kolhozniki, tem večje plačilo bodo dobili.

Predsedstvo Vrhovnega Sovjeta je odločilo, da dobi skupinski vodji v kolhozih kot priznanje dobrega uspeha žetve naslov: »Junak socialističnega dela«. Ta naslov morejo dobiti tudi predsedniki kolhozov in ravnatelji takozvanih MTS (motorne traktorske postaje), toda predvsem je ta naslov namenjen skupinskim vodjem kot priznanje za čim večje pridelke.

To je torej nekako plačilo za skupinsko delo v akordu. Čim več centov žita bo kolhoz oddal, tem preje bodo predstavniki kolhoza odlikovani in tem več plačila v naravi bodo kolhozniki prejeli. Ker pa je pridelek odvisen tudi od vremena in ne samo od dela, bodo prejeli delavci v krajih, kjer so bile ugodne vremenske razmere, večje akordno plačilo kot v okrajih kjer so bile vremenske razmere neugodne.

Naši kmetovalci med seboj:

Kako ozdravimi napeto živino

Sledeče navodilo za zdravljenje živine nam je poslal L. K., kmetovalec iz Štajerske in nas naprosil, da ga objavimo. Obenem želi, da bi se še več naših domačih kmetovalcev oglasilo s podobnimi nasveti in bi tako izmenjali med seboj svoje izkušnje.

»Dragi koroški kmetovalci! Čital sem vaš nedeljski razgovor. Vse je prav in lepo, samo eno ste na žalost pozabili povedati: kako se ozdravi napeta živina brez trokarja. Pa nič ne de, vam bom pa povedal, kako jo jaz zdravim brez trokarja.

Najvažnejše je, da ima vsaka hiša doma zdravilo, ki malo stane in živini gotovo ne škoduje. Zato poslušajte sedaj. Vsaka hiša, ki ima v hlevu le eno živinčce, naj si nabavi liter žganja. To bo zadostovalo za celo leto, če ga ne bodo spili ljudje. Kadar je živina napeta, ji vlijte v gobec kozarec tega žganja in čez deset minut boste doživeli čudež — živina bo zdrava. Če pa ni možkih pri roki, ki bi živinčetu odprli gobec, pa vzemite kos kruha in ga namočite v žganje in živinčce naj vse skupaj požre. Na ta enostaven način boste rešeni vi ene skrbi za vse življenje, živina pa bo brez bolečin ozdravljena.«

L. K.

Industrijska proizvodnja znatno napreduje in se dviga od meseca do meseca. Saj je mesečna proizvodnja surovega železa, ki znaša sedaj mesečno 44.725 ton, že preseгла mesečno proizvodnjo surovega železa v letu 1937 za več kot 10%.

Mesečna proizvodnja surovega jekla znaša 49.426 ton in je dosegla tako 91.5% mesečne proizvodnje v letu 1937.

Med industrijsko proizvodnjo, ki je preseгла proizvodnjo iz leta 1937, je proizvodnja kos, srpov, krogličnih ležajev, elektromotorjev, traktorjev, motociklov, dušičnih umetnih gnojil in magnezita. Pa še nekatere druge industrije so skoraj dosegle proizvodnjo iz leta 1937.

Daleč pod proizvodnjo iz leta 1937 je še proizvodnja lokomotiv, dvokoles, avtomobilov, papirja, čevljev in zidne opeke.

Medtem torej, ko se industrijska proizvodnja tako vidno dviga in izboljšuje, pa je kmetijska proizvodnja v lanskem letu še nazadovala pod proizvodnjo v letu 1946 in znaša tako še manj kot polovico proizvodnje iz leta 1937.

GOSPODARSKE

zanimivosti

SLADKOR

Ker je prispelo iz Združenih držav še pravočasno — četudi že čisto v skrajni sili in v zadnjih dneh, ko je še mogoče sejati — seme sladkorne pese, je bilo mogoče letos zasejati s sladkorno peso vso predvideno njivsko površino. Iz Amerike je prispelo v zadnjem času 1.006 ton semena sladkorne pese, katerega semena v Avstriji ne pride-lujejo v zadostni količini; iz Češke in Vzhodnih dežel pa tega semena ni mogoče dobiti.

Računajo, da je letos s sladkorno peso zasejanih 31.000 ha njivske površine. Ako bo pridelek sladkorne pese le malo ugoden, bo mogoče letos od pozne jeseni naprej zmanjšati uvoz sladkorja, istočasno pa bo mogoče tudi še zvišati mesečni obrok sladkorja. Tudi predelovalnice sadja v razne sadne izdelke, t. j. sadne sokove, sadne meze in marmelado bodo mogle dobiti večje količine sladkorja.

MARMELADA NAMESTO SLADKORJA

Ministrstvo za prehrano je izdelalo načrt, po katerem bodo mogli dobiti potrošniki po želji namesto sladkorja dvojno količino sadne marmelade. Iz poročila je razvidno, da je ta marmelada prvovrstne kakovosti.

BREZ NAKAZNIC!

Polagoma le prehajamo v redne razmere. To se pozna po tem, da je mogoče dobiti vedno več predmetov v prosti prodaji, brez nakaznic. Tako je mogoče dobiti v prosti prodaji že več vrst železnih izdelkov, kakor na pr. lonce, ki imajo premer nad 28 cm, razne sklede, pečnjake, emaljirane in pocinjene mlečne vrče, vrče za vodo, štedilnike in posodo iz aluminija. — Od meseca julija naprej bo mogoče dobiti brez nakaznic tudi žebelje-žičnike in še nekatere železne izdelke. — Ravno tako bo verjetno mogoče kmalu dobiti brez nakaznic vsako količino dušičnih umetnih gnojil.

Veliki prirodoslovec

profesor dr. IVAN REGEN

Življenje in delo slovenskega znanstvenika
(Nadaljevanje)

Njegovo s toliko vnemo in materialnimi in osebnimi žrtvami postavljeno eksperimentalno zemljišče za napravnimi pa je vojna težko prizadela. Bilo je deloma okradeno, deloma opustošeno in z ozirom na splošno težko stanje ni bilo misliti, da bi ga bilo mogoče v doglednem času obnoviti. Vendar je dr. Regen tudi ta dan dočkal.

Preizkusno zemljišče v Korneuburgu in njegove naprave potem dolga leta niso služile svojemu namenu, kot je razbrati iz nekaterih zapiskov iz zapuščine prof. dr. Regena. Vzrok so bile nedvomno ne-

Dr. Ivan Regen malo pred smrtjo

pojvone razmere, nadalje slabo zdravje dr. Regena in pomanjkanje denarnih sredstev. Šele leta 1927. prosi dr. Regen dunajsko Akademijo znanosti, naj preizkusno postajo v Korneuburgu ponovno uredi in sicer na lastnem zemljišču, ker je bila spodnjeavstrijska deželna vlada zemljišče, na katerem je ležala preizkusna postaja, oddala v najem Korneuburški kaznilnici. V dopisu navaja Regen sejna poročila Akademije znanosti, 4. in 6. zvezek letnika 1923, v katerih so bili opisani znanstveni izsledki, doseženi na preizkusni postaji. Obenem sporoča, da je stari terarij postal neuporaben, ker so tatovi odnesli del mrež in vso 96 metrov dolgo prevleko iz steklenih plošč.

Akademija znanosti je nato s tem v zvezi poslala ing. dr. F. W. Dafert-u dopis sledeče vsebine:

»Matematično-prirodoslovni razred je na svoji večrajnji seji (12. januarja 1928) sprejel sledeči sklep:

»Matematično-prirodoslovni razred Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, s katerim sporoča dr. Regen sledeče:

»Da bi podprl slovensko znanost, je podpisani sklenil, zapustiti vse svoje znanstvene naprave in aparate Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani. Te naprave obsegajo:

1. dva mikroskopa, 12 objektivov, 6 okularjev, opakni iluminator, binokularni stereoskopični nastavek, mikrofotografični aparat s 4 mikrosumarji, mikrotom, kemično tehtnico, zračno sesalno itd. v skupni vrednosti nad 5000 zl. mark;

2. strunski galvanometer z vsemi posrskimi aparati, skupaj nad 30 števil v vrednosti 3230 zl. mark;

3. tri kimografione, signalno uro za dneve, ure, minute in sekunde, 38 pisalnih vzvodov, aparat za podaljšanje kontaktov itd., nad 50 števil v vrednosti približno 4000 zl. mark;

4. mehanično delavnico z vsemi pripravami za izdelovanje fizikalnih aparatov, skupaj nad 300 števil v vrednosti kakih 5000 zl. mark.

Na osnutku tega dopisa je pokojni dr. Regen pripisal še sledeče misli:

»Podpisani vpraša, če bi bila visoka Akademija pripravljena sprejeti te aparate po njegovi smrti v svojo last z namenom, da jih posojuje pod gotovimi pogoji slovenskim znanstvenikom tozadevnih strok. En del teh aparatov je že v domovini. Te bi Akademija sprejela lahko takoj, pod edinim pogojem, da jih podpisani, če pride v domovino, do svoje smrti lahko nemoteno uporablja. — Gospod Andrej Gabršček je poblaščen dati vsa potrebna pojasnila.

Ta osnutek nosi datum 17. sept. 1927.

Ni nam znano, ali so bile določbe tega zapuščinskega dokumenta, katerega osnutek je naveden, tudi izvršene in v koliko so bile izvršene, na vsak način pa so zanimiv dokaz o bogatem znanstvenem materialu, katerega si je dr. Regen v teku let svojega znanstvenega delovanja nabavil, oziroma v dobri meri sam sestavil. Kar se tiče preizkusne postaje, pa sam v zgoraj omenjeni prošnji na Akademijo znanosti na Dunaju glede obnove terarija pravi, da ostane ta tudi po njegovi smrti last tistega, kateri je dal zanj denarna sredstva.

V naslednjem je naveden kronološki pregled znanstvenih razprav, ki so se bavile z raziskovanji dr. Regena:

R. Vogel piše o njem na straneh 193, 229 v »Časopisu za anatomijo in razvojno zgodovino«, Berlin 1924.

H. Eidmann v »Časopisu za morfologijo in ekologijo živali«, Berlin 1924, str. 596.

R. Demoll v »Časopisu za biologijo«, Monakovo 1927, stran 19.

F. Eggers v »Zoološki temelji«, Berlin 1928; uvod, stran 2.

E. v. Hornbostel v »Novi doprinosi k fiziološki teoriji sluha« (»Letno poročilo o splošni fiziologiji«, Berlin 1928, stran 769).

T. Péterfi v »Metodiki znanstvene biologije«, Berlin 1928 (»O slušnem čutu«, str. 874, 875, 876).

B. P. Uvarov v »Locuts and Grasshoppers. The Imperial Bureau of Entomology«, London 1928, stran 16 (343).

L. Baier v »Contributions to the physiology of the stridulation and hearing of insects« (»Zoološki letniki«, Jena 1930, str. 158, 195, 195).

F. Kröning v »Slušni organi in sluh pri žuželkah« (»Prirodoslovne znanosti«, Berlin 1930, strani 385 in 386).

O. Köhler v »Orientacija rastline in živali v prostoru« (»Centralni biološki vestnik«, Leipzig 1931, stran 51).

E. Scharrer v »Priročniku normalne in patološke fiziologije«, Berlin 1931, strani 1232—1236.

C. Claus v »Učni knjigi za zoologijo«, Berlin-Dunaj 1932, strani 684, 699.

H. Weber v »Učni knjigi za eutomologijo«, Jena 1933, strani 223, 224, 229, 313, 314, 501.

M. Beier v »Biologiji živali Nemčije«, Berlin 1934, Saltatoria, strani 334, 335, 337, 338, 340, 241, 360, 361, 392.

F. Scheminsky v »Svet zvoka«, Dunaj-Berlin-Leipzig 1935, strani 483—495, 592 do 594.

Omenil sem pa že prej razprave, ki so bile priobčene v ljubljanskih in zagrebških strokovnih revijah.

V naslednjih znanstvenih publikacijah so izsledki dr. Regena bili boljše obravnavani in ocenjeni:

1. »Priročnik primerjalne fiziologije« (prof. dr. H. Winterstein, Jena 1913). Poglavlja:

»Kako nastajajo šumi in glasovi«, strani 371 in 372.

»Mehanika in funkcija dihanja«, strani 438, 441 in 442.

»Barva in risanje žuželk«, strani 1700, 1701, 1753 in 1754.

»Slušni in statični črt«, strani 887, 888 in 889.

Na strani 887. se poudarja, da predstavlja metoda fiziološkega raziskovanja dr. Regena nekaj povsem novega. Dotični odstavek se glasi:

»Eksperimentalen dokaz o dovzetnosti žuželk za zvočne dražljaje je iz ekološkega vidika v toliko pozdraviti, ker nam tudi iz biološkega vidika daje možnost, da se uspešno lotimo raziskovanja o glasovih in šumih, ki jih proizvajajo te žuželke. Nadvse zanimivi poizkusi dr. Regena nad orthopterami nudijo nadvse dobrodošel začetek.«

2. »Slušni organi arthropod, njih tvorba in funkcija« (prof. dr. R. Demoll, Braunschweig 1917).

Uvodna opomba se glasi:

»Čeprav je število žuželk, ki proizvajajo glasove, res veliko in čeprav moramo domnevati, da je edini namen teh glasov vzbuditi odziv pri njih sovratnikih, so poizkusi dr. Regena vendarle edini, ki v tem pogledu nudijo neizpodbitne dokaze.«

3. »Letno poročilo o splošni fiziologiji« iz leta 1922. omenja dr. Regenova raziskovanja kot »občudovanja vredna« ter zaključuje: »S tem je (na podlagi njegovih raziskovanj) nedvomno dokazano, da so timpanalni organi sedež pravega slušnega čuta.«

4. »Splošna zoologija in nauk o poreklu« (prof. dr. L. Plate, Jena 1924). »Čutni organi pri živalih«, poglavje: »Sluh pri žuželkah«. Na strani 136 opisuje podrobno poizkuse dr. Regena.

5. »Temeljni obrisi primerjalne fiziologije« (prof. dr. W. Buddenbrock, Berlin 1924), poglavje: »Reakcija živali na zvočne dražljaje«, strani 137 in 138.

Avtor piše na strani 137.:

»Pri tem gre za nadvse natančne poizkuse (katere je izvedel dr. Regen) o slušnem čutu kobilic in murmov«. V nadaljnjem: »Najprepričljivejši pa so tisti Regenovi poizkusi, v katerih je s pomočjo telefona prenašal samčevo čvrčanje. Samica, ki je služila poizkusu in ki je bila v dokaj oddaljeni sobi, se je na samčeve glasove približala v najneposrednejšo bližino telefona. Na ta način je z gotovostjo dokazano, da murrove samice s pomočjo svojega slušnega čuta najdejo samce.«

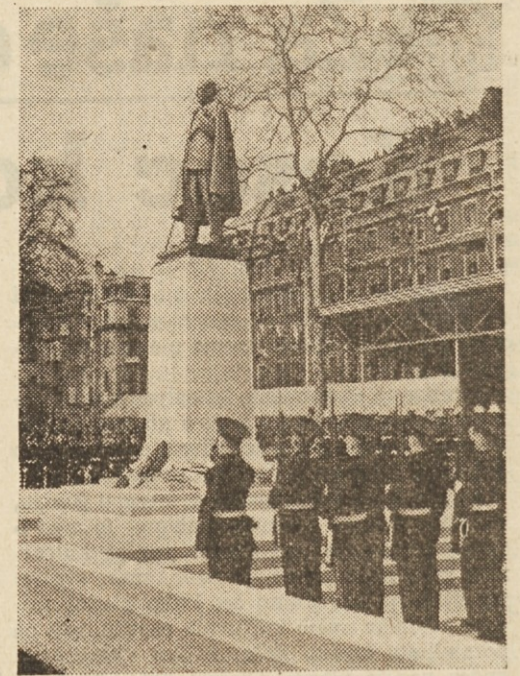
ZENSKI KOTIČEK:

Revolucija v modi

Skoraj neopazno se je križem sveta dogodila še ena revolucija poleg toliko drugih. V tej revoluciji so reakcionarni elementi nudili odpor do zadnjega, toda nova

Pred kratkim je bila v Londonu razstava mode, na kateri so bili med drugimi razstavljeni tudi ti trije modeli, ki pomenijo revolucijo v ženski modi

V Londonu so odkrili spomenik umrlemu ameriškemu predsedniku Franklinu D. Rooseveltu. Slika predstavlja vojake ameriške mornarice, ki pri odkritju spomenika pozdravljajo s puškami

6. »Poročila o splošni fiziologiji in eksperimentalni farmakologiji« (prof. dr. P. Rona, Berlin), poglavje: »Splošna psihologija in patologija«, letnik 1924, zvezek 24, stran 315; zvezek 26, stran 44; letnik 1926, zvezek 34, strani 31 in 32.

7. »Priroda« (Letnik XVI, zvezek 7/8) poroča izčrpno o Regenovih poizkusih. Uvodna opomba se glasi (stran 152): »Za analizo teh pojavov, ki predstavljajo, kar se tiče raziskovanj, nekaj doslej brezprimernege, se moramo zahvaliti izključno le odličnemu raziskovatelju kobilic in murmov, dr. Regenu.« (Konec prihodnjič)

ideja je zmagala na celotni črti. Ta revolucija je bila v ženski modi.

Žene vsega sveta so pokazale velik odpor, skoraj odvrtnost napram novi modi, a predvsem napram povratku k dolgim krilom. In to ne samo mlade ženske in lepe, katere bi želele kazati svoje lepe noge, temveč tudi one, ki se pred tem preobratom niti niso dosti brigale za modo. Za podlago temu odporu so vzele izgovor: ni dovolj blaga za dolga krila. V tem tiči tudi nekaj resnice, toda vsi dobro vedo, da če ženska nekaj hoče, to tudi izvede. Če bi ženskam torej dolga moda ugajala, bi takoj tudi našle blago, da bi se lahko ravnale po njej. Toda glavni vzrok odpora je bil, da je dolgo krilo bilo že v naprej odklonjeno.

Ali naj vzamemo dolgo krilo v zaščito?

Ta preobrat v modi ni prišel kar tako slučajno. Ta povratek k stari modi je povzročila goreča želja povrniti se k starim, tihim in lepim časom, ko so govorili o politiki samo po dobrem kosilu, ko so očetje gradili domove za svoje sinove in vnuke ipk ko so ženske bile res samo ženske, to je nežna in poetična bitja, ki po pravici lahko zahtevajo, da se z njimi nežno postopa. Ti lepi stari časi so se končali s pričetkom prve svetovne vojne in se niso več povrnili. Ženska je morala v vojnem času zavzeti mesto moškega, kajti moških ni bilo dovolj. Vsekakor je prevzela s tem tudi pravice, toda te so spremljale nove dolžnosti in bremenja, ki so prej nekdanje možkem težila ramena. Tako je ženska postopoma izgubljala vse svoje privilegije, a namesto njih je dobivala takozvane pravice. V prvem trenutku je bila srečna in navdušena nad temi pravicami, toda sčasoma so težave življenja pogasile njeno navdušenost in sedaj gleda včasih z žalostnim srcem slike svoje babice, katera je imela manj pravic, toda več spoštovanja njene ženske narave. Povratek k dolgemu krilu je izraz ženskega stremljenja, da bi zopet prišlo do tihega in lepega življenja v miru, ko mladeniči in možje niso samo politizirali, temveč sta lepota in ljubezen bili snov njihovih razgovorov; ko ženska še ni bila le enakopraven delavec, temveč neke vrste ideal.

Za dobro voljo

Več jezikov

Kuhar: »Ali tvoja žena govori več jezikov?«

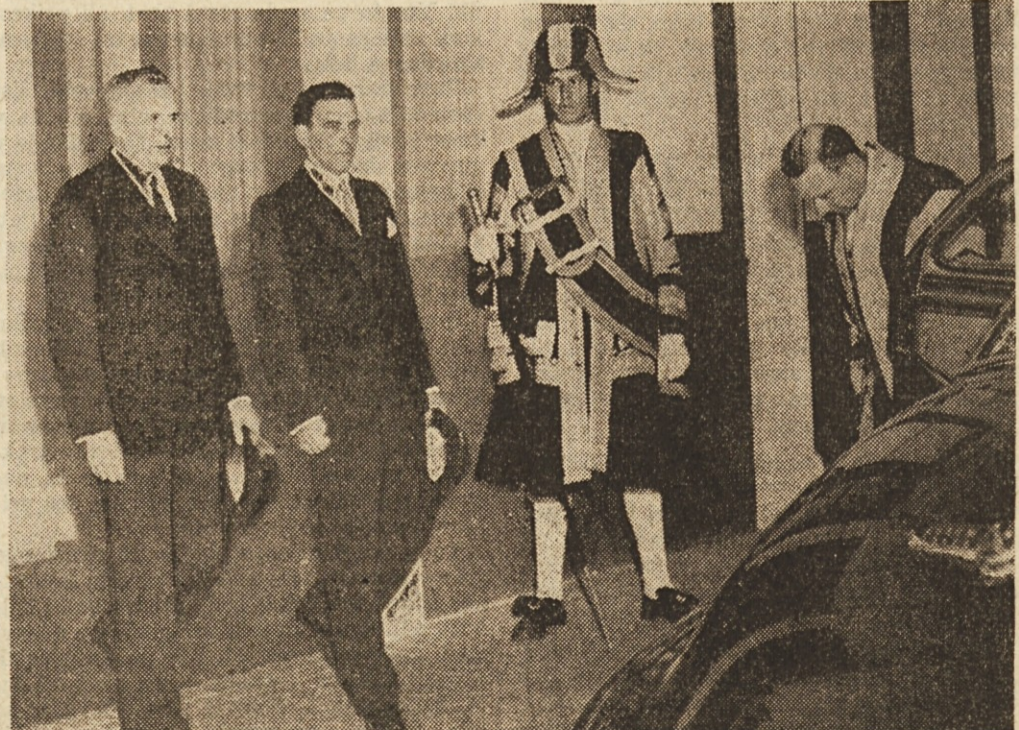
Gluhar: »Ne samo govori. Včasih se mi zdi, da jih tudi več ima.«

Po smrti

»Kakšen napis pa naj denem na trakovce?« vpraša vrtnar moža, ki naroči venec za svojo umrlo ženo. »Ali, v miru počivaj, ali pa, Na svidenje?«

Ves prestrašen zavpije vdovec:

»Lepo vas prosim, samo Na svidenje nikar!«

Novi britanski poslanik v Avstriji, Sir Bertrand Jerram (levo) zapušča po izročitvi poverljivih listin v spremstvu podravnatelja kabineta dr. Walterja uradne prostore zveznega predsednika na Dunaju

Izpod domače lipe

PLIBERK

Na binkoštni pondeljek romamo pri nas vsako leto k božjepotni cerkvi na Homc. Letos je prišlo še prav posebno veliko število ljudi, ker smo imeli na tan dan blagoslovitev prelitega zvona.

Že med prvo svetovno vojno so odpeljali s Homca 3 bronaste zvonove. Leta 1928 smo kupili novega. Čeprav je znano, da kdor se cerkvenih zvonov polasti, vojno zgubi, so vendar še enkrat poskusili, če ta ljudski pregovor drži. Vzeli so nam novi zvon. Roparji cerkvenih zvonov so vojno zgubili, a mi smo ostali brez zvona. Imeli smo pa še majhen zvon, ki je bil vlit že leta 1761, pa je bil počen. Tega so prelili v zvonarni. Ni ravno velik, saj tehtal le 160 kg, a ima lep glas. Na binkoštni pondeljek smo ga slovesno blagoslovili in dvig-

sonce je že rano obsevalo vraško okolico. Od vseh strani so hiteli ljudje proti Vratom. Nekateri z vlakom, drugi z vozili, drugi zopet peš. Saj je bila navada, da je ljudstvo vedno romalo peš. Iz nekaterih bližnjih fara so prišli kar v procesijah. Nabralo se je nenavadno veliko ljudstva.

Okoli pol enajste ure so pripeljali Marijino sliko na velikem avtomobilu, okrašeni s cvetjem. Na njem so bile bele oblečene deklice in duhovščina, ki so spremljali podobo. Avto se je ustavil na meji. Hitro so postavili na avtomobilu oltar in nato so se pričele sv. maše. Prvo mašo je daroval preč. g. dekan iz Beljaka. Med sv. mašo je igrala godba nekega italijanskega vojaškega oddelka. Kot vstop je zaigrala neko Verdijevo skladbo. Nato je igrala samo Marijine pesmi. Med odmori so pa donele ljudske Marijine pesmi: slovenske, nemške in italijanske. Tri narodnosti so stale pred Marijino sliko in se smatralo kot sestre in bratje pred svojo Materjo. Tu je izginilo tisto umetno gojeno sovraštvo med narodnostimi, ki vlada tam, kjer odpove vera.

Čas je hitro potekal. Ljudstvo, poprej posejano po gričih, se je približalo oltarju. Vsak je imel kako željo, vsak skrite prošnje kar je v teh težkih časih čisto naravno. Potem so se romarji razgibali. Vsak je iskal svoje znance. Koliko novega in kakšno veselje snidenje po dolgih letih! Obmejne oblasti, ki so šle romarjem zelo na roke, so odprle državne meje.

Ob dveh popoldne je avtomobil z Marijino sliko in njenim spremstvom zopet krenil v Italijo. S solznimi očmi in težkim srcem so se romarji poslavljali od Marije. Da, marsikdo je ne bo videl več.

Ljudstvo se je začelo razhajati s sladkimi spomini na ta dan. »Kako lepo je bilo,« je bilo slišati med odhajajočimi.

Posebno zahvalo zasluži tudi godba gasilnega društva iz Ukev, ki je z lepim igranjem pesmi povzdignila proslavo. Tudi njej boji izrečena zahvala.

STRPNA VAS

Za novo leto smo obljubili bralcem »Kronike«, da bomo od časa do časa poročali o našem zakonskem gibanju. Takrat še nismo zagotovo vedeli, ali se bomo sploh še mogli letos oglasiti: Če pa zdaj štejemo zakonca na vasi in tudi moža, ki se je še o Veliki noči oglasil iz Rusije, šele vidimo pomen binkoštnega torka za vso našo vas.

Vsi srečni, da bomo od zdaj naprej imeli trideset poročnih parov, smo jih poročili kar štiri na enkrat. Tomažev Joža si je izbral Psišnikovo Mojčko, Kropivnikov Korej z Bistrice pa nam je odpeljal Krevvalderjevo Marto. Poroka je bila prav zanimiva, ženitovanje pa zelo veselo.

Č. g. župnik Picej so, v cerkvi s primernimi besedami orisali resno pot zakona in so parom želeli tudi na vasi obilo božjega blagoslova in sreče.

Bistrička in strpniška dekleta so po stari navadi lepo ovenčala domove srečnih in jim zapele nekaj domačih pesmi v slovo. Fantje pa so s streljanjem oznanili veseli dogodek soseskim vasem.

Svatov je bilo od daleč skoraj več kakor od blizu. Prišli so sorodniki in znanci od Pece do Drave in iz Klopinja do Žvabeka, da so počastili žene in neveste in jim tako olajšali korak v bodoče srečno zakonsko življenje.

Camar, glavna oseba, ki je skrbela poleg godbe in plesa za smeh in kratek čas, so bili Kropivnikov oče. Najprej smo jih spoznali po pesmih in šalah, ki so bile vsem čisto nove. Pokusiti damo samo začetno napitnico, kolikor nam je še pač ostala v spominu.

Rukni ga — cukni ga
fejst ga pij — dol ga zlij
saj že gre — bo že šlo,
da vse dobre volje bo.

Za teto, s katero se je šele proti jutru pokazal, veljajo besede: »Potem pa sva šla jaz« in pa »moje lepo djakle« bila je res lepa.

Ženinom in pričam velja še danes vsa čast! Dobro so odbili vse natančno premišljene napade, kako bi odpeljali nevesto. Zvesto so jih čuvali skozi vso noč in jih bodo verjetno tudi vnaprej. Tako smo se zjutraj po kratkočasni noči vsi brez vsake zamere za nekaj časa poslovili, da si želelci in podplati malo odpodijejo od veselja ženitovanja.

Pri vsem tem pa zvečer nismo pozabili majniške Kraljice. Prvič si je izbrala svoj sedež tudi v naši vasi pri Kučuju. Udeležili smo se v obilnem številu majniške pobožnosti, kakor tudi druge večere. Z molitvijo in petjem smo skromno začeli z lepo navado letošnje prve šmarnice. Izpopolniti jih hočemo in obdržati na vasi Mariji v čast za vsa bodoča leta.

ŠT. ILJ OB DEAVI

V četrtek 20. majnika je bila pri nas sv. Irma. Na ta dan smo se vsi temeljito pripravili. Cerkev smo znotraj in zunaj okrasili, kakor se za tak dan spodobi. Zlasti pokopališče je izgledalo kakor cvetlični vrt. Naša dekleta so imela dni pred sv. birmo res dovolj opravka. Toda vsak je rad pomagat, kajti tak dan pride vsakih deset ali petnajst let okrog. Iz trinajstih fara je prišlo k sv. birmi 74 birmancev.

Naši pevci so znani daleč naokrog in prav zaradi tega je prišlo toliko ljudi k birmi, da bi zopet enkrat slišali ta tako znani zbor. Toda kmalu bi prišli zastoj. Med pevci je namreč nekaj takih, ki gledajo visoko proti zvezdam in so čakali menda tega trenutka, da so pokazali, kdo je njihov »bog«. A pevovodja je tudi brez njih napravil petje, ki je, kot še vedno, delalo čast pevcem, pevovodji in tradiciji Kernjakovega št. Ilja. Tako je pevski »štrajk« propadel in jih res nismo pogrešali. Tudi brez njih se da kaj narediti! Naj se kar sprehajajo nad, pod ali med zvezdami! Da je radi tega letos žal izpadlo slovensko pranganje, gre na račun teh »zvezdnikov«.

Tudi ženimo se malo. Na binkoštni pondeljek je bila poroka Zamoštrovega Jožefa z Brešanovo Miciko. Bilo srečno!

Smrt je letos že nekajkrat prišla v našo faro in med drugimi pobrala spoštovanega Žučníkovega očeta. Pa tudi novi zemljani prihajajo in se jih nam še obeta.

Obeta se nam tudi še kolikor toliko dobra letina, če ne pride toča ali kaj drugega vmes. Trava je lepa in upamo, da bomo imeli dovolj sena. Ta teden homo začeli že s košnjo. Dela je že sedaj več kot preveč in ga bo še več, delavskih moči pa nam manjka.

ŠMARJETA V ROŽU

Kljub slabemu nedeljskemu vremenu smo se v nedeljo ženili. V zakonski stan sta stopila Kraker Valentin in Marija Ogris, podomače Karničnikova. Boljše vreme sta si izbrala Wutte Valentin, podomače Vovk in Alojzija Ogris iz Sr. Kota, ki sta se poročila teden prej. Novim zakoncem želimo obilo sreče in blagoslova božjega!

Za vedno so nas zapustili dobri in spoštovani Plumfov oče. Dosegli so starost 79 let. Bili so dolgoletni cerkveni pevec. Moški zbor jim je zapel na grobu nekaj pesmi in se tako poslovil od svojega vnetega dolgoletnega sodelavca. Naj počivajo v miru!

V nedeljo bi morali imeti »pranganje«. Ker pa je bilo slabo vreme in je bilo kazno, da bo začel dež, smo se premislili, ker smo se bahi biti mokri. Nekaterim je to kar prav prišlo. Popoldne namreč je bil na vseh koncih ples in bi bilo res škoda, če bi si umazali čevlje ter bi jih morali popoldne za ples še enkrat osnažiti. Vsaka stran ima svojo dobro plat!

Staro pokopališko obzidje je bilo že tako v revnem stanju, da smo se ga morali usmiliti in popraviti. Bilo je mnogo dela in skakanja, nazadnje pa smo ga hvalabogu le spravili pod streho in je tako naša cerkev pridobila na zunanem izgledu.

KORTE

Naš kraj kraljuje visoko nad vsemi v našem koncu in ni čudno, če tako poredko zaide glas iz našega kraja v svet. Ker nas je tudi bolj malo, se nič kaj posebnega ne zgodi. Na binkoštni terek pa smo imeli poroko. Poročila sta se Hartmanov Foltej, pevovodja zborov SPZ in Smrtnikova Rezi, iz znane in trdno zavedne slovenske družine. Novi par je poročil obirski gospod župnik Zupan Ignac. Slovestnost je povzdignilo še bolj to, da sta nevestin oče in mati obhajala srebrno poroko, ded in babica pa zlato poroko, ki pa se je ded zaradi bolezni ni mogel udeležiti. Srebrno poroko je obnovil selški gospod župnik Vauti, ki je pred petindvajsetimi leti poročil nevestine starše. Obe poroki sta bili z asistenco. Pri maši in na novem domu je pel Hartmanov pevski zbor, vmes pa so zapele nevestine sestre, ki so znane pevke.

Ob veselem razpoloženju so bile pozabljene bridke ure, kajti pozabiti ne smemo, da so bili Smrtnikovi izseljeni. Mlademu paru želimo mnogo sreče in blagoslova božjega!

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN (Nadaljevanje)

12.

Čez dan Klemen dela. Pošteno zagrabi, kjer je treba. Ne skriva kmeta v sebi. Le počemu? Zidovi pijejo zdravje, polje in sonce ga vračata. Zjutraj k maši, potlej pa kolar doli in v delavno obleko. Tak je Klemen vsak dan. Zvečer pa si redno zaželi miru. Življenje po vasi se unese, ropotanje vóz utihne in tišina pregrne dolino vse vprek kakor težak baržunast pregrinjalknik. Včasih Klemen nalašč dolgo ne leže. Počaka, da se fantje razmajajo in pridejo na vas. V tišini se zbera, nato pa zapoje po vasi, da še Klemena prime. Umira pesem in se dviga, Klemen tiho pripeva.

Vsi so prihajali, njega ni b'lo, ni b'lo... Klemen mora pripevati. Zagrabila ga je pesem kmečkih fantov, s pesmijo so pridrli spomini in zažuboreli v tišino kakor lep studenec.

V takih hipih mora Klemen misliti na Jelko. Proti svoji volji, s čudno sladkim odporom, ki boli.

Dolgo pojo fantje, zakaj dolga je vas in veliko je deklških oken. Sredi pesmi včasih vstane in odide v svojo sobo na podstrešju. Preveč bole spomini, preveč žgo pesmi. Vse neizgovorjene besede, ki so ostale v srcu, vstanejo iz mraka, vse želje in vsa hrepenenja, ki jih je pokopal in zagrebel z vstopom v semenišče.

Ne leže koj spat. Ve, da ne bi mogel zapati. Bere, toda kar predeva knjige. Can-

kar. Pretežek in prebridek je za te trenutke. Meško je premehak, preveč ženski.

Klemen seže po Kempčanu. Vselej ga je rad bral, toda nikoli poglavje za poglavjem. Vzel je knjigo in bral, kjer se mu je pač odprla.

Odprl jo je. Tretja knjiga, dvajseto poglavje.

Izповem proti sebi svojo krivico (Ps 31, 5) in tebi, o Gospod, izповem svojo slabost.

Dostikrat me že majhna reč potere in užali.

Sklepam sicer, da bom pogumen, pa če pride le nezatna skušnjava, sem precej v veliki stiski.

Včasih je celo malovredna stvar, iz katere nastane velika skušnjava.

In ko mislim, da sem že varen, ker ne čutim skušnjav, me včasih prva lahna sapica podere.

Klemenu je težko. Z očmi beži po vrsticah, da bi našel tolažilno besedo.

Ozri se, vsemogočni Izraelov Bog, gorečnik vernih duš, na trud in trpljenje svojega služabnika in pomagaj mu, kamor koli se obrne!

Okrepi me z nebeško močjo, da ne bo gošpodoval v meni stari človek in nesrečno, duhu še ne popolnoma pokorno meso, s katerim se mi bo boriti, dokler bom živel v tej solzni dolini.

Klemen zapre knjigo in prisluhne v tišino. Spodaj v hiši že vsi spijo. Tudi zunaj je mir, fantje ne pojo več in mesečina je razstlana nad gmajnam.

Nato Klemen moli. Za domače in za barakarje, zase in prav nazadnje za Jelko.

Ko ugasi luč, je v sobi mesečina. Klemenu se zdi, da diši po mehkem, mokrem mahu.

Na sv. Petra in Pavla je bil semenj pri Svetem Petru nad Begunjami. Klemen se dolgo ni mogel odločiti, da bi šel. Samo zavoljo Jelke. Ni jo hotel srečati.

Potlej so ga cerkveni pevci pregovorili. Šel je, toda v srcu je kljuvalo kakor po storjenem grehu.

Štantov je bilo, da se je človek komaj razgledal. Pevci so se s pevkami porazgubili in nazadnje je Klemen ostal sam.

V gostilno ga ni vleko. Mladi bodo tiščali na ples. Samo v napoto bi jim bil. Kaj bi se silil za njimi.

Hodil je ob štantih, kupil nekaj sladkarij za ministrante in dve broški za sestri. Otročad se je drenjala, da je imel človek komaj kam stopiti.

Pred zadnjim štantom, kjer je bilo najmanj kupcev, se je Klemen ustavil. Na tankih vrvicah so visela lectova srca, lepo prevlečena, da so se svetila v soncu kakor z zlatom oblita.

Tedaj je stopila izza cerkve in obstala pred njim, rahlo zardela od hoje.

»Dober dan, Klemen.«

»Segla mu je v roko in se nasmehnila. Brez zmede, mirna kakor da vidi v njem samo starega prijatelja.«

»Pot v breg te je ogrela,« se je nasmehnil. Zdela se mu je druga, nič prisiljena, vdana, kakor do konca dognana.

»Vroč dan je. Tudi tebi je vroče.«

Ni si mislil, da bo govorila tako preprosto.

»Si že kupil kaj odpustkov?«

»Sem. Za ministrante in za sestri. Pa se še kar razgledujem.«

»Name si gotovo pozabil.«

Rahla pikrost je bila v besedi.

»Saj še vedel nisem, da te bom srečal,« se je branil Klemen.

»Obiskat bi me lahko prišel. Vsaj videl bi, kako imam urejeno.«

Nato se je nenadoma zasukala proti štantu.

»Poglej lectovih src. In kako so lepa!«

»No, lectovega ti lahko dam,« se je poslušal Klemen. Koj je zagrabila za besedo.

»Kupi mi ga, da ne bom šla brez odpustka domov.«

Klemen je bil v zadregi. Ni si upal vzeti besede nazaj.

»Izberi si ga,« je pritrdil, plačal in se nasmehal. Tudi Jelka se je smejala.

Ples je odtrgal mladino od štantov. Klemen je koj videl, da pevec ne bo pričakal. Nemara se nadejajo, da bi prišel mednje. Nakà, v gostilno ne gre.

»Domov grem,« se je odločil. Nenadoma se ga je oprijelo čudno malodušje.

»Lahko si mimogrede ogledaš moje stanovanje. Saj vem, da te ne bo nikoli k meni.«

Iz besed je govorila užaljenost.

Ni se upal upreti. Utonila sta pod cerkev in počasi stopala navzdol. Bilo je vroče, iz gmajne je dišalo po zvitem smrekovem ljubju in po smoli. Čudna trudnost, ki jo čutiš od nog do poslednje misli, je vzela Klemenu sleherni voljo.

Na cesti se je vendar hotel posloviti in oditi proti Lescam.

»Menda mi ne boš odrekel, če te povabim,« se je našobila Jelka.

In Klemen se je obrnil. Nekje bi se tako moral odpočiti. Končno ni nič slabega, če jo obišče.

Misel je zaključevala v srcu. Nazaj zdaj ne more. Le kaj bi si Jelka mislila? Da se je boji.

Odprla je vrata. Vstopil je. V sobi je bilo prijetno hladno, okno, obrnjeno v senco, odprto. Nekaj bezgovih vej je molelo pred okno.

»Kako se ti zdi?« ga je vprašujoče pogledala.

»Prijazno imaš, Moram reči.«

Klemen se je razgledoval.

»Usedi se. Nimam ti s kom postreči.«

Nato je prinesla hladnega malinovca in piškotov.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka: „Cvetlice“

			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
			12		1		13	14		15		16	17	18	
		19				20				21				22	
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	e	40	41		42	43	44			45	46	47			
48					49			z				50			
51				52	53		54			55		56		57	
58				59		60			61		62	63	64	65	d
		66	67			68			69		70	71			
		72				73	l		74		75	76			
		77				78		l	c		79				
		80				81				82					

- SOBOTA, 5. junija:**
7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.
- NEDELJA, 6. junija:**
7.30 Jutranja glasba.
19.00 Poročila.
19.20 Polurna oddaja.
- PONEDELJEK, 7. junija:**
7.15 Zgodovinsko predavanje.
16.00 Potovanje po svetu.
17.10 Poročila.
- TOREK, 8. junija:**
7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.
- SREDA, 9. junija:**
7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.
- ČETRTEK, 10. junija:**
7.15 Zvočni tednik.
17.10 Poročila.
19.30 Polurna oddaja.
- PETEK, 11. junija:**
7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 poravnava, soglasje; 6 izraz za »tiho«; 8 rastlina ovijalka z raznobarnimi cveti; 12 lepa travniška cvetlica; 13 spomladanska cvetlica bele barve; 16 težka, nalezljiva trebušna bolezen; 19 travnik; 20 dva enaka samoglasnika; 21 naslednik po rodu; 23 kralj živali; 24 del opreme lokostrelca; 26 kratice božjega imena; 28 gozdna žival; 30 upor, vstaja; 32 divja mačka; 35 hrvaško moško ime; 37 obvodna rastlina; 39 rusko moško ime; 41 umetna prozorna tvarina; 44 navkreber, navpičen; 45 osebni zaimek; 47 kralj ptičev; 48 cvetlica, prisposoba nedolžnosti; 49 močvirna rastlina rumene barve; 50 lepa, žametna vrtna cvetlica; 51 površen oris; 54 kratica za »množina«; 55 pokrajina v Grčiji; 56 pravi, reče, meni; 57 nedovzetan; 58 poljska cvetlica rdeče barve; 59 travniška cvetlica; 62 skupek, šop; 65 lombardska reka, tudi kratko žensko ime; 66 kratica za »dvojina« 67 imendan; 68 začimba; 69 kratice za »zavezniško poročevalsko službo«; 70 veznik; 72 ljubka travniška cvetlica; 75 zelo priljubljena cvetka višnjeve barve; 77 začetnici imena in priimka pisatelja Stri-

tarja; 78 blagodišeča cvetlica; 79 tekoča voda; 80 kar je skrito, ni znano; 81 dan v tednu; sveto opravilo.

Navpično: 1 stran neba; 2 lepa travniška cvetka; 3 pleme, rasa; 4 poldrag kamen; 5 zavetišče; 6 predlog; 7 ženska sorodnica; 8 kratica za »sportni klub«; 9 tropska rastlina; 10 slovenski pesnik (Davorin); 11 najpogostejša rudnina; 12 domače moško ime; 14 osebni zaimek; 15 vrsta pesnitve; 17 nag; 18 nemško-francoska reka; 22 krasna vrtna roža, toda brez vonja; 25 napad (v češčini); 27 cvetlica bele barve; 29 preveč hudo; 30 poraz, uničenje; 31 jeklo v srbohrvaščini; 33 povratno-osebni zaimek; 34 tropsko drevo; 35 mesto v Srbiji; 36 majniška cvetlica; 37 nervoznost, nesigurnost; 38 jutranja padavina; 40 pevska nota (nižaj); 42 pevska nota (g); 43 sedaj (nemški); 44 použije, poje; 46 del naslova; 47 sedež vida; 52 lepo dišeča vrtna cvetlica; 53 drugo ime za cent; 56 uradna kratica za »razseljeno osebo«; 59 panoga, vrsta; 60 pojdi; 61 domača ptica; 63 deli koles; 64 luža; 66 velelnik glagola dati; 70 domače moško ime; 71 poseduje, vsebuje; 73 pot pri 69 vodor.; 74 največja morska žival; 76 vranji glas.

ŽELITE RAZVESELITI PRIJATELJE V INOZEMSTVU?

POŠLJITE JIM „ALBUM KOROŠKE“

Naročila sprejema: uprava »Koroške kronike«, ki odpošlje album na zaželeni naslov za 35 šilingov. Vam pa dostavi potrdilo o odposlani pošiljki.

Slovenske molitvenike

več vrst in v različni obliki, lahko poceni kupite v knjigarni MADER, Bleiburg (Pliberk). 502

Slovenka

stara 32 let, kuharica po poklicu, želi spoznati Slovenca, do 40 let starega, zaradi ženitve. — Naslov v upravi »Koroške kronike«

Za dobro voljo

Počasen želodec
Zdravnik: »Ali ste zaužili škatlico kroglic, ki sem vam jih zapisal?«
Bolnik: »Seveda sem jo, gospod doktor, pa še nič ne čutim, da bi bilo kaj bolje. Najbrž se še pokrovček na škatli ni odprl.«
Težko...
Zdravnik (bolniku, ki ga bo operiral): »Prosim, vzemite si umetno zobovje iz ust. Tako!... Dobro! Sedaj pa stisnite zobe, kolikor morete!«
Čuden bolnik
Zdravnik Trček sedi zamišljen v naslanjaču. Nekdo potrka.

»Naprej,« pravi doktor Trček, a se ne ozre.
V sobo stopi preprost mož s predpasnikom. »Slecite se!« reče doktor Trček in gleda v strop.
»Gospod doktor,« jeclja preprosti mož. »Slecite se!« ponovi doktor Trček še bolj odločno.
»Slišijo, gospod doktor...«
»Slecite se, pravim,« nadaljuje doktor Trček; »kaj pa prav za prav hočete?«
»Premog sem pripeljal.«
Usmiljen snubec
»Lejte, gospa! Vi žalujete ves čas za svojim možem, jaz pa za ženo! Ali ne bi bilo bolj pripravno, če bi skupaj žalovala?«

Počasi je Klemen prihajal k sebi, pil hladno pijačo in prigrizoval. Ni vedel, kaj bi govoril.
»Z Lojzatom sta se razšla?« je bleknil kar tjavdan. Sam ni vedel, zakaj mu je to prvo prišlo na misel.
»Kar poročiti se je hotel, pa nikoli nisva govorila kaj dlje kot prijatelja. Tako sva se ločila. Zdaj je menda na Dolenjskem. Zameril mi je in tudi tebe mi je oponesel. To me je še posebej zdrazilo.«
Klemen se je čudil, da je Jelka tako mirna in da prav nič ne pokazuje vznemirjenosti. Da se bo tako unesla, si ni mislil. Ali pa se tako tajni in noče pokazati? Gotovo je užaljena, da ji ni nikoli odpisal.
Sam ni vedel, kako bi pogovor nadaljeval. Pa ga je rešila Jelka, ki ga je sama zastavila.
»Prvo leto si končal. Kako se počutiš?« Strmela je vanj s svojimi velikimi očmi.
»Dobro. Ni mi žal, da sem se tako odločil. Boljše se nisem mogel prodati.«
Zasmejal se je, pa se mu smeh in posrečil. Jelkine oči so ga bolele.
»Shujšal si,« je rekla mirno in mu usula piškote znova na krožnik.
»Jej.«
»Povsod so skrbi. In dosti je učenja.«
Ni vedel, kako bi ji prav odgovoril. Svojih bojov ji ne more razgrniti. Koj bi se jih oprjela.
Nato je nenadoma vstal.
»Kam se ti mudi?«
»Skušala ga je zadržati.«
»Župniku sem obljubil, da bom popoldne doma,« se je zlagal.
Ni ga več prosila. Spremila ga je do vežnih vrat.
»Zbogom, Klemen! Vem, da ne boš več prišel.«

Ni mogla skriti, da se ji tresejo roke. Ko je stopil čez prag, je bruhnilo iz nje. »Lahko bi kdaj prišel. Čakala sem te.«
Samo obrnil se je, nato pa utonil za ovinikom. Pred Lescami je legel v travo pod jablano in čakal na pevce. Prišli so kmalu za njim. Bili so dobre volje in še k mari jim ni bilo, da je bil Klemen tišji nazaj grede kakor tja grede.
Večer je bil lep, res prazniški. Na Klemen je legel s čudovito težo.
Koj, ko so odmolili rožni venec, je stopil pred hišo. Sam ni vedel, kam bi se del. Rad bi bil kje v gorah, sam z nočjo in zvezdami.
Kakor kaplje strdi so kanile v spomin besede patra Serafina, ki mu je bil spovednik.
»Razdajajte se revežem in ne boste zašli. Človek ne more živeti brez ljubezni, in kaj je večjega na svetu kakor biti brat ubogim?«
Klemen je strmel v gmajno, kakor da je onstran nje skrivnost, ki ga vabi.
»Jutri pojdem v Ljubljano,« se je odločil.
»Moram videti Kremenčevega otroka.«
In čez čas se mu je še utrnulo.
»Kremenka je pa tudi potrebna, da bi ji kaj zanesel.«
Misel mu je bila vseč. Pregnala je čudno otoplost, ki se ga je lotila po pogovoru z Jelko.
Dolgo je ostal zunaj. Rahel veter je shladil večer, da je bilo prav prijetno.
Klemen je mislil samo na barake in najraje bi kar v tem hipu peš odšel proti Ljubljani. Zahrepenel je po ušvih otrocih, po sobicah, kjer diši po skrbeh in umazaniji, po prégretih jedilih in plesnivih ostankih.
Veter je šumel skoz špranje pri čebelnjaku in Klemenu se je zdelo, da gruli Jakopnova grlica.

Gru-gru, gru-gru.
Mesečina je škropila breg in gmajno. Visoko je mesec, daleč gore in noč je prozorna. Klemen bi najraje pokleknil in molil. Počutil se je tako majhnega kakor mravlja ob smreki.
Neznana ihta mu je zadržila grlo. Odtrgal se je spred hiše in legel spat.
Noč zunaj je vasaovala s čebelnjakom, v katerem so šumele čebele.
*
Gornikovca se je začudila, ko se je Klemen napravil za vlak. Vpraševati pa ni hotela. Fant ima gotovo pametne opravke.
Pri Jurjevcu je Klemen vzel moko, ki so mu jo pripravili, pri žerinu suhih hrušk in krljjev, pri Kosmaču nekaj kaše in jajc.
Za cel nahrbtnik se je nabralo. Kar neslo ga je proti Podhому. Na Lesce ni hotel. Nahrbtnik je bil pretežak.
Veselje ga je kar privzdigovalo. Prepočasi mu je vozil vlak. Sicer pa tokrat ne bo odvisen od ure in zvonca. Zvečer bo šel spat v semenišče, zjutraj pa bo bruhnil nazaj.
Z ljubljanskega kolodvora ga je kar neslo. Mesto v poletni soparici se mu je zdelo tuje, razbeljeno. Šele pri trnovski cerkvi se je malo unesel. Vročje mu je bilo, da je kar sihal.
Barake. Tudi med njimi je ležala vročina in za bosopetimi otroki se je kadil prah.
Kremenka je sedela v senci za barako. Kar planila je pokonci. Shujšala je. Tudi Cenek ga je koj spoznal.
»Tlic, tlic.«
»Bučmanček,« ga je pobožal Klemen.
»Sama sva doma. Mož pride ob štirih, otroci se pa potepajo.«
»Kaj pa Klemenček?«

Važnejši zgodovinski dnevi v juniju

2.—13. junija 1848 se je vršil slovenski kongres v Pragi.
3. junija 1904 je umrl v Sremski Kamenici Jovan Jovanovič-Zmaj, veliki srbski narodni pesnik.
4. junija 1920 je sklenila Jugoslavija z Maržarsko znani mir v Trianonu (takozv. trianonski mir).
5. junija 1948 je srbski patrijarh Rajačić ustoličil bana Jelačića.
6. junija 1621 se je rodil v Vrbovcu na Hrvaškem grof Petar Zrinjski, kasnejši ban hrvatsko-dalmatinsko-slavonski.
8. junija 1508 se je rodil v Rašćici pri Turjaku na Dol. prvi slovenski (protestantski) pisec Primož Trubar.
8. junija 1809 se je rodil pri Sv. Rupertu v Slov. goricah znani slovenski slovničar in leksikograf Anton Murko.
9. junija 1900 je Avstro-Ogrska anektirala Bosno in Hercegovino.
14. junija 811 je cesar Karel Veliki razdelil slovensko ozemlje med Salzburg (Solnograd) in Oglej, — meja Drava.
15. junija 1389 (na pravoslavni praznik Sv. Vida — Vidov dan) so Turki premagali srbsko vojsko na Kosovu v polju, kjer je padel tudi knez Lazar.
15. junija 1875 se je rodil na Ježici pri Ljubljani pesnik dr. Al. Merhar — Silvij Sardenko.
16. junija 1912 je umrl v Ljubljani pesnik Anton Aškerc.
17. junija 1704 se je rodil v Bristu blizu Makarske v Dalmaciji hrvatski književnik, prosvetitelj in narodni buditelj Andrija Kačić-Miošič.
18. junija 1901 je umrl v Ljubljani pesnik Josip Murn-Aleksandrov.
20. junija 1459 so Turki zavzeli Smederevo, takratno prestolnico srbskih despotov. S tem je izginil zadnji ostanek srednjeveške srbske države.
22. jun. 1593 so Slovenci in Hrvatje premagali Turke, ki so pod poveljstvom Hasana-paše oblegali Sisak na Hrv.
26. junija 1881 se je rodil v Ihanu pri Domžalah znani slov. jezikoslovec in slovničar dr. Ant. Breznik.
28. junija 1914 je ustrelil Gavril Princip v Sarajevu avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda (pričetek prve svetov. vojne).
28. junija 1919 je bil sklenjen znani mir v Versaillesu (dejanski zaključek prve svetov. vojne).
29. junija 1586 je umrl Primož Trubar.
29. junija 1797 se je rodil na gradiču Mela vas pri Dobriču na Dolenjskem znani slovenski misijonar Friderik Baraga, imenovan tudi »apostol Indijancev.«

Orientacija
Zdravnik: »Da res ne veste, kje imate ledvice?«
Bolnik: »Ne, gospod zdravnik.«
Zdravnik: »I, no — nekako tam ko žepno uro!«
Bolnik: »To je nemogoče, gospod zdravnik; žepno uro imam pa v zastavljalnici.«

»Spi. Oh, kar nareja se, gospod. In priden je.«
Kremenki se svetijo oči.
»Nekaj sem vam prinesel. Zdaj po otroku boste potrebovali.«
Klemenova veselost raste.
Kremenka odpira vrata. V sobi je smrad in vročina. V raztrganem košku spi šest Kremenčev otrok. Klemen stopi tesno h košku. Kot droben črviček z majhnimi ustecl je. Čelce mu je potno od zadržane vročine.
»Strašno je, ko se ogrejejo deske,« ugane Kremenka Klemenov pogled.
Klemen gleda drobni obrazek, ki se sveti od znoja. Dolgo ga gleda, nato stopi do zvegane mize in odveže nahrbtnik.
Kremenka ne more do besede, samo roke sklepa. Cenek pa se precej zapodi v kruh.
Kremenca Klemen ni čakal. Moral je obiskati še Jakopina in njegovo grlico, Mohorja, Sernjavskija, Modriša. Komaj bo do večera vse oblezel.
Skoraj ob trdi temi je šel še k staremu Gabrovcu. Sam je bil. Sin se mu je vtaknil nekam na deželo.
Sedel je za mizo, na kateri je brlela petrolejka. Kar ni mogel verjeti.
»Pa ste res,« je s cunjjo brisal razškatljan stol.
Klemen mu je ponudil tobaka. Bolj starcu ni mogel ustreči.
Nabasal je pipo in precej se mu je odprla beseda. »Eh, gospod, star sem in veliko sem videl. Lepega malo, grdega preveč. Dolgo ne bom. Stegnil bom kopeta in zanesli me bodo v jamo. Spočil se bom. Vse tole okoli mene pa bo živel in trpelo na preji. Vidite, in to ni prav. Nekje se je naše življenje nekoč zataknilo in ni ga, ki bi ga odvezal in rešil.«
(Dalje prihodnjič.)